

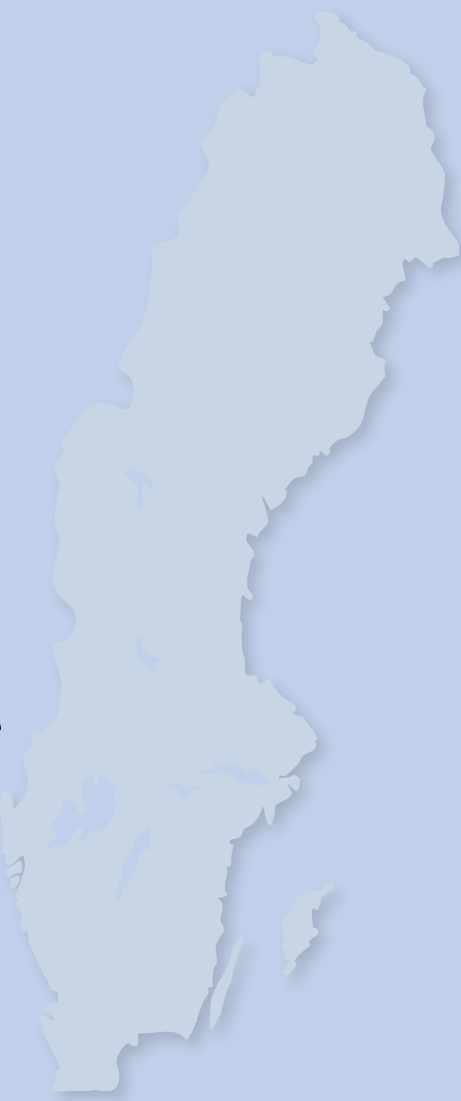
Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

The logo for SCB (Statistiska centralbyrån) is a dark grey circle containing the white letters 'SCB' in a bold, sans-serif font.

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Ur innehållet:

BNP-tillväxten på mycket hög nivåsid 3

Konjunkturen förstärktes ytterligare under 2006 och BNP-tillväxten blev en av de högsta sedan 1970-talet. Optimismen steg i den svenska ekonomin, vilket ledde till både högre konsumtion och investeringar samt en ökad sysselsättning.

Exporten stod för mer än halva

BNP-tillväxtensid 6

När de olika komponenterna i försörjningsbalansen justeras för importinnehållet framgår att exporten under 2006 bidrog med mer än hälften av den totala BNP-tillväxten.

Saldomål och skuldstabilitetsid 10

Flyttningen av premiepensionssparandet aktualiserar frågan om det så kallade saldomålet för de offentliga finanserna. I en artikel analyseras sambandet mellan saldot (finansiellt sparande) och den offentliga sektorns utestående tillgångar och skulder. Dessutom visas i ett räkneexempel hur den statliga nettoskulden utvecklas vid olika antaganden om BNP-ökning och saldomål.

Nummer 1•2007

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Export och import.....	4
Exporten viktigast för tillväxten	6
Hushållens konsumtion	7
Offentlig konsumtion.....	8
Offentliga finanser	10
Premiepensionen och sparandet	13
Fasta bruttoinvesteringar	14
Lagerinvesteringar.....	16
SCB:s ledande indikatorer.....	17
Branschutveckling.....	18
Arbetsmarknad	22
Köpkraftspariteter.....	23
Bruttoregionprodukten.....	27
Summary	28

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Fokusområden, Sveriges ekonomi, SCB-Indikatorer.

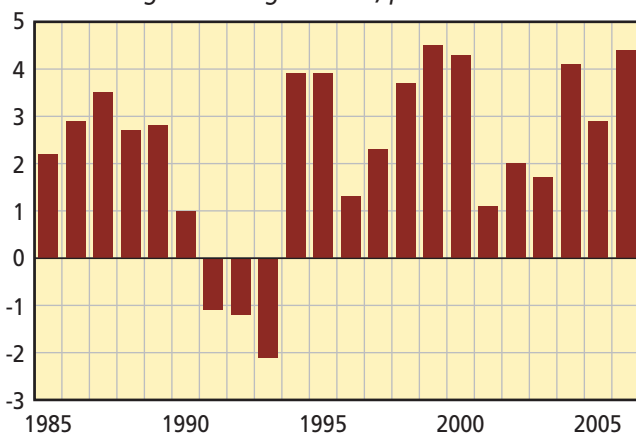
Sammanfattning

BNP-tillväxten på mycket hög nivå

Konjunkturen förstärktes ytterligare under 2006 och BNP-tillväxten blev en av de högsta sedan 1970-talet. Optimismen steg i den svenska ekonomin, vilket ledde till både högre konsumtion och investeringar samt en ökad sysselsättning. Tillväxten var jämnt fördelad. Hushållens konsumtion och bruttoinvesteringarna bidrog båda med 1,4 procentenheter till BNP-tillväxten, medan nettoexporten gav ett bidrag på 1,2 procentenheter.

Bruttonationalprodukten 1985–2006

Förändring från föregående år, procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Den alternativa metoden för att beräkna BNP-förändringen, där efterfrågekomponenterna rensas för sitt importinnehåll, visar att exporten liksom föregående år var viktigast för BNP-tillväxten. Exporten stod under 2006 för mer än halva BNP-tillväxten, eller 2,5 procentenheter.

Den starka efterfrågan från omvärlden fortsatte att gynna den svenska exporten. Den globala tillväxttakten på drygt 5 procent och EU-områdets tillväxt på närmare 3 procent ledde till en fortsatt god efterfrågan på svenska varor. Merchanting gav under fjärde kvartalet ett större bidrag till BNP-förändringen än för något tidigare kvartal.

Industrikonjunkturen visade också en stark utveckling under 2006, men näringslivet har utvecklats lika starkt under en rad år i slutet av 1990-talet och början av 2000-talet, då tillväxttakter på 5–6 procent var vanliga. Under året har varu- och tjänsteproduktionen vuxit i ungefär samma takt, men tjänsterna var lite starkare under våren medan varuproduktionen ökade mot slutet av året. En jämförelse av produkti-

viteten mellan länder inom OECD-området visar att Sverige för perioden 2001–2006 hade den högsta genomsnittliga produktivitetstillväxten i OECD-området med 3 procent.

Den starka investeringskonjunkturen förstärktes mot slutet av förra året, efter en dämpning under sommaren. De fasta bruttoinvesteringarna bidrog mest till tillväxten under det fjärde kvartalet. Den nuvarande uppgången i de fasta bruttoinvesteringarna är sett ur ett historiskt perspektiv både kraftfull och uthållig. Investeringsuppgången har pågått under 3,5 års tid och uppgår till nära 30 procent, vilket är betydligt starkare än de närmast föregående investeringsuppgångarna. Investeringskvoten, mätt som de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, steg till 17,9 procent för 2006. Detta var den högsta nivån sedan 1992 och nära det långsiktiga genomsnittet på 18,5 procent.

Hushållen visade en tydlig optimism då konsumtionen steg i betydligt snabbare takt än inkomsterna. Detta gav ett fall i sparkvoten från 8,7 till 8,0 procent av den disponibla inkomsten. En ökad sysselsättning och förväntningar om ökade inkomster ligger sannolikt bakom denna utveckling. Det faktum att 2006 var ett valår medverkade till en ökad offentlig konsumtion. Nyanställningar och investeringar i offentlig sektor tog fart under året.

Under fjärde kvartalet flyttades premiepensionssparandet från offentlig sektor till privat sparande. Detta aktualiserar frågan om det så kallade saldomålet för de offentliga finanserna. Sambandet mellan saldot (finansiellt sparande) och den offentliga sektorns utestående skulder analyseras från ett statistiskt perspektiv. Dessutom visas i ett räkneexempel hur den statliga nettoskulden kan utvecklas vid olika antaganden om BNP-tillväxt och saldomål.

Begreppet köpkraftsparitet (PPP) används för att kunna jämföra den ekonomiska utvecklingen i ett land, över tiden eller relativt andra länder. Med utgångspunkt från PPP och växelkursen kan ett prisnivåindex räknas fram som visar skillnader i prisnivå mellan olika länder. Länder med hög produktivitet tenderar att få högre prisnivåindex och högre BNP per invånare än länder med låg produktivitet. Metoden används vid jämförande ekonomisk analys mellan länder.

Bruttoregionprodukten (BRP) är den regionala motsvarigheten till BNP. I december presenterades för första gången volymförändring på regional nivå. Under perioden 2000–2004 har Örebro län visat den starkaste tillväxten, närmast följt av Halland och Blekinge.

Export och import

Merchanting hade större betydelse för BNP-ökningen än vanligt

Exporten av varor och tjänster gav fjärde kvartalet i fjol ett betydligt större bidrag till BNP-förändringen än tredje kvartalet. Bidraget blev 1,1 procentenheter, medan det för föregående kvartal var obetydligt. Framför allt var det varuhandelsnettot som förbättrades. Bidraget från tjänstehandeln blev relativt blygsamma 0,3 procentenheter, trots ett större bidrag från merchanting än för något tidigare kvartal.

De senaste två kvartalen har ökningstakten för både varuexporten och varuimporten accelererat, baserat på säsongrensade uppgifter och jämfört med föregående kvartal. Särskilt markant det senaste kvartalet var den stigande ökningstakten för varuimporten. En orsak till denna kan framför allt ha varit den relativt starka uppgången i detaljhandelsförsäljningen mot slutet av året, men även stigande industriproduktion och investeringsaktivitet.

Export och import av varor och tjänster

	Fjärde kvartalet 2006			Helåret 2006	
	Miljarder kronor, löpande priser	Procentuell förändring, Jmf. med kv 3/2006 ¹	Jmf. med kv 4/2005 ²	Miljarder kronor, löpande priser	Procentuell förändr. Jmf. med 2005
Export					
Varor och tjänster	389,6	2,4	9,3	1 455,9	9,1
Varor	288,9	2,6	10,0	1 083,8	8,0
Tjänster	100,7	3,5	7,2	372,1	12,0
Import					
Varor och tjänster	331,2	3,0	8,2	1 223,7	7,8
Varor	251,0	3,5	8,8	927,1	7,6
Tjänster	80,2	1,6	6,4	296,5	8,5

Källa: Nationalräkenskaperna

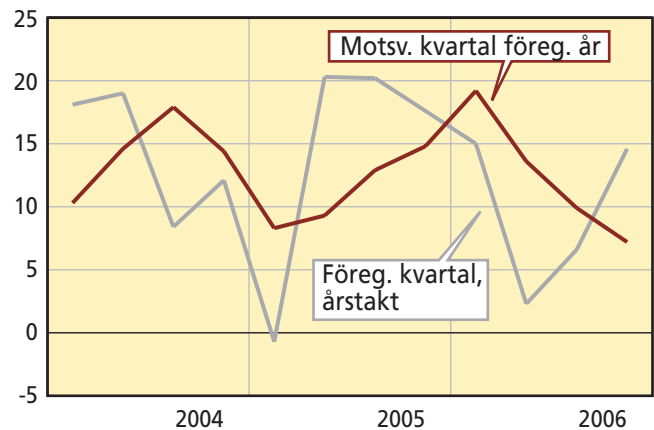
Även tillväxttakten för tjänsteexporten har ökat de två senaste kvartalen, vid en jämförelse med föregående kvartal. Mätt över fyra kvartal har ökningstakten däremot successivt minskat under de tre senaste kvartalen. Olika val av jämförelseperioder ger alltså ganska olika bilder av utvecklingen. Detta är en effekt bland annat av att utfallet för flera kvartal under 2005 var mycket starkt. Detta framgår kanske tydligare av nedanstående diagram.

¹ Att de säsongrensade förändringstalen för exporten i tabellen är inkonsistenta med varandra beror på att så kallad direkt säsongrensning tillämpats. Metoden innebär att varje serie har rensats var för sig, vilket i vissa fall kan innebära att totalen visar en annan utveckling än vad utvecklingen för varje komponent för sig antyder.

² Faktiska värden

Export av tjänster

Förändring från motsvarande kvartal föregående år samt från föregående kvartal, uppräknat till årstakt. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Exportnettots påverkan på BNP-förändringen var för fjärde kvartalet betydligt större än för föregående kvartal. Bidraget blev 1,1 procentenheter (jämfört med motsvarande kvartal 2005), av den faktiska BNP-ökningen på 4,2 procent. Orsaken var framför allt en markant vändning uppåt av nettot för varuhandeln, medan däremot bidraget från tjänstehandeln blev blygsammare än under de föregående kvartalen under året. Det bör då hållas i minnet att beräkningen baseras på förändringen över fyra kvartal. För tredje kvartalet reviderades bidraget ned, från 0,5 till närmast försumbara 0,1 procentenheter.

Exportnettots påverkan på BNP-förändringen 2006

Fördelad på varor samt olika typer av tjänster

Påverkan på BNP-förändringen	Kv 1	Kv 2	Kv 3	Kv 4	Helåret
Totalt	2,5	1,0	0,1	1,1	1,2
Varor	1,7	0,4	-0,6	0,8	0,6
Tjänster	0,9	0,6	0,7	0,3	0,6
- merchanting	0,3	0,3	0,2	0,7	0,4
- resevalutanetto	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3

Källa: Nationalräkenskaperna

Merchanting var av betydligt större betydelse än tidigare och bidrog med 0,7 procentenheter till BNP-utvecklingen, vilket alltså var mer än hälften av det totala exportnettot. Resevalutan låg däremot på ungefär samma nivå som tidigare. Slutsatsen av detta är att tjänstehandeln, exklusive merchanting och resevaluta, höll tillbaka BNP-ökningen. Vid bedömningen av dessa siffror bör dock beaktas att fastprisberäkningen av tjänstehandeln, och inte minst då merchanting och resevaluta, är behäftad med en ganska hög grad av osäkerhet. Detta innebär följaktligen att volymförändringarna bör betraktas med ett relativt stort mått av försiktighet.

Exporten av varor och tjänster motsvarade under 2006 drygt 51 procent av BNP, vilket var den högsta andelen någonsin.

Revideringar har genomförts sedan den förra publiceringen i december, mest påtagligt för varuexporten för tredje kvartalet som sänkts med mellan tre och fyra miljarder kronor i löpande priser. I huvudsak består denna revidering av en korrigering av utrikeshandelstatistiken på grundval av nyinkomna uppgifter och en framskrivning av differensen för 2005 mellan nationalräkenskapernas och utrikeshandels siffror samt dessutom återtagandet av en avstämningskorrigering. För importen för tredje kvartalet, samt för de övriga kvartalen under 2006, har mera begränsade revideringar genomförts.

Ganska måttlig exportökning för telekomvaror under 2006

Varuexporten ökade enligt utrikeshandelstatistiken med 11 procent i löpande priser (värde) och drygt 9 procent i volym från fjärde kvartalet 2005 till fjärde kvartalet 2006. Exportpriserna ökade under samma period aningen snabbare än importpriserna. Detta innebar att bytesförhållandet utvecklades svagt positivt. För helåret 2006 var exportökningen 12 procent i löpande priser och 8 procent i volym, med kraftigast uppgång i början och slutet av året. Exporten ökade för flertalet varugrupper. Kraftigt uppåt var det för metaller, 27 procent för fjärde kvartalet i löpande priser och 16 procent för helåret, samt för läkemedel som steg 19 procent för både senaste kvartalet och helåret 2005. De prisökningar som förekommit på metaller innebar dock att volymutvecklingen i stort sett uteblev, medan volymen ökade starkt för läkemedlen. Oljeprodukter steg kraftigt i både värde och volym, vilket kontrasterar mot utvecklingen för importen. Elektrovaror och telekom hade en relativt måttlig utveckling under det senaste kvartalet och även för helåret, vilket med fallande priser på teleprodukter ändå innebar en positiv volymutveckling på omkring 13 procent.

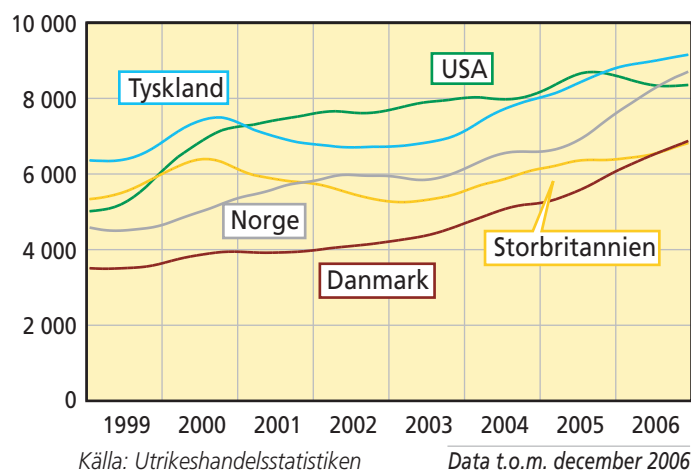
Även importen totalt ökade 12 procent från 2005 till 2006. De flesta varugrupper ökade. Importen av energivaror ökade värdemässigt med 18 procent jämfört med 2005 och metaller m.m. med 19 procent. Importvolymen av energivaror under fjärde kvartalet var dock klart lägre än under fjärde kvartalet 2005 och volymen minskade även för helåret 2006, som ett resultat av bland annat lägre uppvärmningsbehov.

Exporten till USA stagnerar

För utrikeshandeln fördelad på länder föreligger bara uppgifter i löpande priser, som påverkas av prisförändringar och ändrade valutakurser. Tyskland var under helåret 2006 den största exportmarknaden för svenska varor, med ett

exportvärde på 108 miljarder kronor, vilket var 7 procent högre än 2005. Det följdes närmast av USA, dit exporten minskade med 2 procent i löpande priser och Norge dit exporten ökade med 18 procent. Exporten till USA har dock utvecklats betydligt svagare än den till Norge under den allra senaste tiden och Norge kan numera anses vara den näst största exportmarknaden för svenska företag. Minskningen av USA-exporten är en effekt bland annat av den under loppet av 2006 allt lägre dollarkursen, vilket innebär att det blir dyrare för amerikanska företag/personer att köpa svenska produkter.

Export till viktiga exportmarknader
Miljoner kronor, löpande priser. Trend

Källa: Utrikeshandelstatistiken

Data t.o.m. december 2006

Exporten ökade påtagligt under förra året till många av de större exportmarknaderna, inte minst Danmark (ökning med 11 miljarder kronor, 17 procent högre än 2005) och Finland (ökning 10 miljarder kronor, också 17 procent högre än året före). Exportökningen till Polen var hela 30 procent. Ökningarna till de stora länderna i Asien var något blygsammare – 14 procent till Japan och 10 procent till Kina. Den senare siffran kan tyckas låg mot bakgrund av den snabba ekonomiska utvecklingen i detta land. Även exportökningen till Ryssland var förhållandevis måttlig, knappt 12 procent.

Under 2006 ökade exportvärdet till EU med 14 procent, medan totalexporten som nämnts ökade med 12 procent. Exporten till länder utanför EU ökade följaktligen något långsammare än till EU, med omkring 8 procent. För importen var förhållandet det omvända – den ökade snabbast från länder utanför EU, vilket till stor del torde kunna förklaras med högre oljepriser. Det bör dock observeras att ursprungsland för importen är okänt, varför dessa förändringar också kan ha sin grund i att en ökad del av importen inte importerar via ett EU-land.

Kontaktperson: Leif Munters, 08-506 945 09

Exporten viktigast för tillväxten

Exporten står för mer än halva BNP-tillväxten

När nu de första samlade resultaten av BNP-beräkningarna för 2006 föreligger, kan det vara intressant att återigen¹ göra en analys av tillväxten och vad som drivit den, med hänsyn tagen till att importinnehållet i efterfrågekomponenterna är olika. Som hjälpmedel i analysen används SCB:s Input/Outputtabeller för år 2000 och de importrelationer som redovisas där. Med tillämpande av samma relationer (men med reservationer för att importstrukturen kan ha förändrats något) så kan det importjusterade bidraget till BNP-utvecklingen för helåret 2006 beräknas.

År 2006 blev tillväxten i BNP 4,4 procent, den högsta som hittills redovisats på 2000-talet. De olika komponenterna på användningssidan i BNP visade alla ökning och särskilt påtagliga var ökningarna i bruttoinvesteringar och export. De redovisade volymutvecklingarna i procent mellan 2005 och 2006 och deras respektive bidrag till BNP-utvecklingen är:

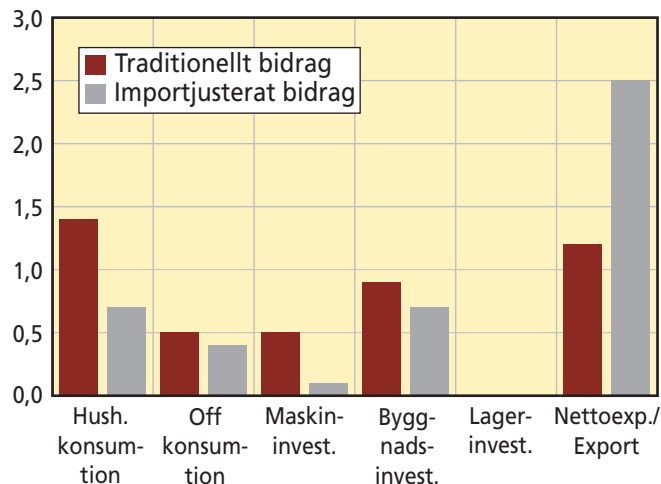
	Volym	Bidrag
Hushållens konsumtionsutgifter	2,8	1,4
Offentliga konsumtionsutgifter	1,8	0,5
Bruttoinvesteringar	8,1	1,4
Nettoexport	1,2	1,2
Export	9,1	4,4
Import	7,8	-3,2

Med hjälp av input/outputtabellerna kan man justera för importinnehållet i efterfrågan och ett justerat bidrag som mäter efterfrågan av svensk produktion till BNP-utvecklingen kan beräknas. Som jämförelse visas också motsvarande bidrag för år 2005.

	Bidrag till BNP	
	2006	2005
Hushållens konsumtionsutgifter	0,7	0,5
Offentliga konsumtionsutgifter	0,4	0,2
Bruttoinvesteringar	0,8	0,6
Export	2,5	1,5

Här framgår tydligt att exporten stod för mer än halva BNP-tillväxten. Bidraget från hushållens konsumtion sjunker kraftigt på grund av det stora importinnehållet. I investeringarna var det till största delen den kraftiga tillväxten av byggnadsinvesteringarna som bidrog till BNP. Maskininvesteringar har ett betydligt större importinnehåll än byggnadsinvesteringar.

Bidrag till BNP-utvecklingen före och efter korrigering för importinnehåll Procentenheter. År 2006

Källa: Nationalräkenskaperna

Det är förstås intressant att studera vilka produkter som ger det största bidraget till den importjusterade exporten och därmed till svensk sysselsättning och BNP-tillväxt. Med input/outputteknik kan man komma en bit på väg i en sådan studie, men man måste vara medveten om att det finns begränsningar i såväl dataunderlag som i modellantaganden. Man ska också vara klar över att det är efterfrågan av produkter (varor och tjänster) som studeras, och att man inte direkt kan dra slutsatser angående näringsgrenar/branscher. Det svenska näringslivet kännetecknas av en betydande "branschblandning", det vill säga att en del av de produkter som tillhör en speciell bransch kan vara producerade av företag tillhörande en annan bransch. Så kan till exempel industriföretag producera även tjänster.

Ett studium av exportstrukturen 2006 visar att det är exporten av verkstadsprodukter som bidrar mest till varuexporten, i första hand maskiner men också teleprodukter och motorfordon. Kemiska produkter, där läkemedel ingår, ger också ett stort bidrag till den svenskproducerade exporten.

Vid beräkningen av tjänsteexportens bidrag till BNP-utvecklingen exkluderas utlänningars konsumtion i Sverige, de så kallade turistutgifterna, eftersom det är svårt att beräkna importinnehållet i dessa. Tjänsteexporten, så definierad, har med undantag för transporter ett relativt lägre importinnehåll än varuexporten och svarar för mer än en tredjedel av den importjusterade totala exportefterfrågan. De produkter som ger det största efterfrågebidraget är företagstjänster av olika slag samt så kallad merchanting.

Kontaktperson: Ann-Marie Bråthén, 08-506 945 25

¹ Två tidigare artiklar i ämnet har publicerats i Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv, i numren som avsåg tredje respektive fjärde kvartalet 2005.

Hushållens konsumtion

Hushållen minskade sparandet

Hushållens konsumtion fortsatte att öka under fjärde kvartalet. Bidraget till BNP-tillväxten var 1,4 procentenheter, knappt en tredjedel av hela BNP-ökningen. Konsumtionen av tjänster som kultur och underhållning, inklusive hemelektronik bidrog mest till den totala konsumtionsutvecklingen. Hushållens reala disponibla inkomster steg under 2006 i långsammare takt än konsumtionen. Detta ledde till ett fortsatt fall i sparkvoten under året.

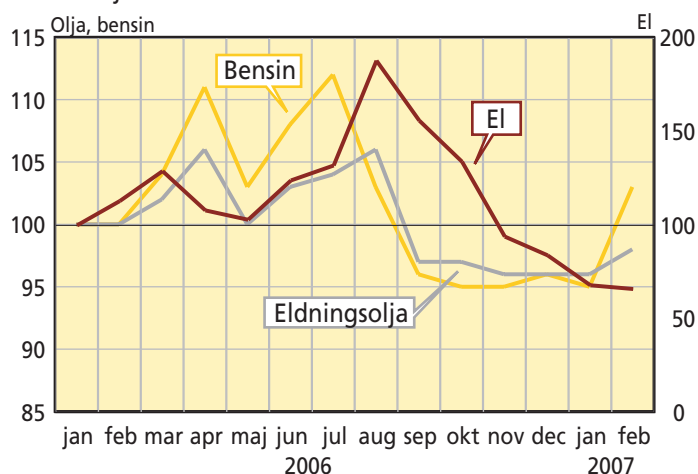
Ökningen i hushållens konsumtion blev 2,7 procent under fjärde kvartalet. För helåret 2006 blev konsumtionsökningen 2,8 procent. Hushållens disponibla inkomster steg under förra året i reala termer med 1,9 procent, vilket var betydligt lägre än konsumtionsökningen. Den ökade konsumtionen medförde därför ett fall i sparkvoten under året.

Under 2006 låg konsumtionsökningen på en stabil nivå. De mest populära varorna var hemutrustning, kultur och fritid samt livsmedel och alkoholfria drycker. Hemelektronik ökade under året med 20,8 procent.

El, fjärrvärme och eldningsolja gav de största negativa bidragen under fjärde kvartalet. Nedgången förklaras bland annat av det milda vädret.

Energipriserna i Sverige

Index jan 2006=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. februari 2007

Överflyttningen av PPM-sparandet från offentlig till privat sektor genomfördes under fjärde kvartalet. Revideringar har gjorts tillbaka till 1999. Detta innebär en överflyttning av konsumtionen från socialförsäkringssektorn till hushållssektorn.

Hushållens konsumtion fjärde kvartalet 2006

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring i jmf med kv 4/05, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, %
Boende	24,2	-0,7	-0,2
Fritid, rekreation och kultur	13,2	7,9	0,9
Transporter	12,4	3,9	0,5
Livsmedel och alkoholfria drycker	11,6	2,3	0,3
Övriga varor och tjänster	9,8	4,3	0,4
Möbler m.m.	6,6	10,8	0,6
Kläder och skor	5,8	6,7	0,4
Restauranger, hotell	4,5	5,4	0,3
Konsumtion utomlands	3,9	9,7	0,4
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,8	6,7	0,2
Post och telekommunikationer	3,4	1,2	0,0
Hushållens icke vinstdrivande organisationer	3,2	-2,5	
Hälsa- och sjukvård	2,5	1,1	0,0
Utbildning	0,4	1,0	0,0
Besökarens kons. i Sverige ¹	-4,9	23,9	-1,0
Total konsumtionsökning	100,0		2,7

Källa: Nationalräkenskaperna

Hushållens inkomster ökar, men sparkvoten minskar

År 2006 ökade hushållens disponibla inkomster preliminärt med 3,2 procent i löpande priser jämfört med 2005. I reala termer uppgick ökningen till 1,9 procent. Till följd av överflyttning av premiepensionssparandet från socialförsäkringssektorn till hushållssektorn är hushållens sparande högre jämfört med tidigare publiceringar. Då hushållen konsumerar alltmer av sin disponibla inkomst minskade hushållens sparkvot något till 8,0 procent 2006. Hushållens finansiella sparande uppgick till 85 miljarder kronor 2006, vilket var en minskning med 11 miljarder kronor jämfört med 2005.

Den nya nivån på hushållssparandet (netto efter avdrag för kapitalförslitning) är drygt 1,5 procentenheter högre än tidigare. Efter toppåren 2002–2003, då sparkvoten var drygt 10 procent har den fallande trenden fortsatt. Det kan vara intressant att notera några saker.

För det första domineras nu hushållens sparande starkt av de kollektiva sparkategorierna (tjänstepensioner och PPM). Detta sparande är i princip obligatoriskt för hushållen och likviditeten är obefintlig. Denna del av sparandet är en del av sparkvoten eftersom det påverkar nivå och portföljval i andra delar av sparandet. Exkluderas detta obligatoriska sparande uppgick hushållens eget sparande endast till 2,6 procent av den disponibla inkomsten under 2006, vilket är ungefär en tredjedel av det totala hushållssparandet.

För det andra har det övriga (frivilliga) finansiella sparandet försvagats avsevärt. Försämringen bekräftas i Finansinspektionens/SCB:s sparbarometer, som visar dels en fortsatt omfattande upplåning på kapitalmarknaden, dels en kraftig

nedgång i aktie- och fondsparandet under 2006. Det övriga finansiella sparande minskade till 0,4 procent, medan hushållens totala finansiella sparande uppgick till 5,9 procent under 2006. Den totala skuldkvoten uppgick 2006 till 143 procent av disponibel inkomst medan hushållens ränteutgifter endast uppgick till 5 procent (före skatt).

För det tredje har det reala sparandet (framför allt investeringar i små- och fritidshus) ökat markant under senare år.

Det bör dock noteras att gränsdragningen mellan reallt sparande och "övrigt" finansiellt sparande inte är självklar. Den upplåning som sker för att finansiera ny- och ombyggnation redovisas som en minuspost i det finansiella sparandet, men borde rimligen hänföras till det reala sparandet.

Kontaktperson: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Offentlig konsumtion

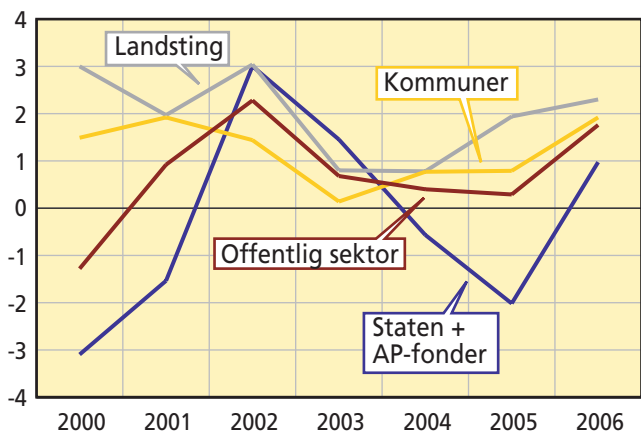
Den offentliga konsumtionen växte starkt

Den offentliga konsumtionen fortsatte att öka under förra året. Liksom under valåret 2002 noterades en betydligt starkare utveckling än under de tre mellanliggande åren. Utvecklingen under fjärde kvartalet bidrog mest till ökningen. Konsumtionen ökade under samtliga kvartal i både kommuner och landsting. Staten började med en nedgång under första kvartalet men resten av året ökade de statliga konsumtionsutgifterna i volym. En helt ny tidserie för staten inklusive socialförsäkringssektorn har räknats fram beroende på PPM:s flytt till privat sektor. Den statliga konsumtionsutvecklingen påverkas dock inte av flytten.

Såväl primärkommunernas och landstingens som statens konsumtion ökade under 2006. Utvecklingen var starkast i landstingen följt av primärkommunerna och staten. Efter två år med minskad statlig konsumtion vände den statliga konsumtionen uppåt och lämnade således ett positivt bidrag till offentliga sektorns konsumtionsökning.

Offentlig konsumtion

Volymförändring, procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2006

Volymökningen av löner och kollektiva avgifter, insatsförbrukning (främst köp av tjänster) och av sociala naturaförmåner¹ samt minskad försäljning² bidrog till årets konsumtionsökning för primärkommunerna. De betydande volymökningarna i primärkommunala sociala naturaförmåner håller i sig och kan ses som en trend. Landstingens kon-

sumtionsökning berodde främst på höjd förbrukning (köp av material och tjänster) och högre volymutveckling för sociala naturaförmåner³. Löner och sociala avgifter bidrog också liksom en svacka i försäljningen. Årets statliga konsumtionsökning berodde till största delen på en stark ökning både för försvarets varaktiga varor och för sociala naturaförmåner⁴. Löner och sociala avgifter påverkade endast marginellt den statliga konsumtionsutvecklingen.

Offentlig konsumtion, kvartal

Volymförändring, procent

	kv 4 2005	kv 1 2006	kv 2 2006	kv 3 2006	kv 4 2006
Offentlig sektor	0,3	0,7	2,0	1,9	2,5
Kommuner	1,7	1,5	1,8	1,6	2,7
Landsting	2,0	1,6	2,2	2,6	2,8
Staten + AP-fonder	-3,4	-1,7	1,9	1,6	2,0

Källa: Nationalräkenskaperna

Konsumtionen ökade påtagligt i såväl landstingen som kommunerna under fjärde kvartalet 2006 jämfört med samma period året innan.

Flytten av PPM påverkar inte konsumtionsutvecklingen

Flytten av PPM-medlen (Premiepensionsmyndigheten) från den offentliga sektorn⁵ minskar den statliga konsumtionen

1 Består av utgifter för varor och tjänster som finansieras av offentliga myndigheter men som produceras av marknadsproducenter och utan vidare bearbetning levereras till hushållen. Ett exempel på sociala naturaförmåner är landstingens finansiering av läkemedel. Sociala naturaförmåner ingår i de offentliga myndigheternas konsumtionsutgifter men i hushållens faktiska konsumtion.

2 Försäljning är en avdragspost vid beräkningen av konsumtionen (produktion – försäljning).

3 Exempel på sociala naturaförmåner inom landstingen är vårdavtal, dosdispensering och läkemedelsförmåner.

4 Sociala naturaförmåner inom staten utgörs bland annat av arbetsmarknadsutbildning och liknande, tandvård, rättshjälp, rehabilitering och bilstöd.

5 Se temaartiklar i förra numret samt i detta nummer av Sveriges ekonomi.

(som redovisas inklusive socialförsäkringssektorn) i storleksordningen 250 miljoner kronor per år. Under åren för PPM:s uppbyggnad (2000–2003) uppgick konsumtionen till ca 0,5 miljarder kronor årligen. PPM:s konsumtion består till merparten av löner och kollektiva avgifter för anställda. Hela tidsserien har räknats om från år 1999 och utvecklingen av den offentliga konsumtionen påverkas inte märkbart av flytten i statistiken.

Källor och revideringar

Primärkommunernas konsumtionsutgifter bygger på kvartalsenkäten för kommuner. Sedan föregående kvartalsberäkning har nya uppgifter erhållits från Sveriges kommuner och landsting (SKL) angående landstingen. För beräkningen av statens konsumtion har Underlag till statens finansiella sparande (UFS) 2006 för kvartal 4, från Ekonomistyrningsverket (ESV) använts. Beräkningen för den nedbantade socialförsäkringssektorn baserades både på UFS och på Försäkringskassans uppgifter om AP-fondernas inkomster och utgifter.

I samband med beräkningen av den offentliga konsumtionen för årets sista kvartal fanns de första utfallen för helåret 2006 tillgängliga. Uppgifterna är mycket värdefulla tack vare sin aktualitet men måste betraktas som preliminära. Preciseringar i källmaterialen kommer att levereras till SCB under 2007 vilket föranleder revideringar vars syfte är att successivt höja kvalitén i de senare publicerade uppgifterna. Först under hösten 2008 fastställs de definitiva resultaten för år 2006.

Sedan publiceringen av resultatet för tredje kvartalet 2006 har revideringar av konsumtionen och dess komponenter gjorts. Samtliga uppgiftslämnare har möjlighet att lämna reviderade uppgifter vid detta beräkningstillfälle. För såväl primärkommuner, landsting som staten har kvartal ett till tre reviderats. Den vanligaste orsaken till revideringsbehoven vid årets sista kvartalsberäkning är omperiodiseringar av kvartal 4 till andra kvartal. Även prisindex har reviderats på grund av nya källor.

Volym och förändringar av betydelse

Delar som väger tungt i beräkningen av den offentliga konsumtionen är löner och kollektiva avgifter, insatsförbrukning, försäljning samt sociala naturaförmåner. Därför är volymutvecklingen av dessa delposter intressant att följa.

Löner och kollektiva avgifter är störst som andel av konsumtionen för primärkommunerna och minst inom staten. Sociala naturaförmåner är störst inom landstingen och minst inom staten. De ingår i den totala konsumtionen, men inte i den offentliga sektorns produktionsutgifter. Försvarets varaktiga varor och sociala naturaförmåner förändras vanligen mest av alla större komponenter, både mellan kvartal och år, och brukar därför påverka utfallet av den totala konsumtionens volymförändring. Volymförändringen för primärkommunernas sociala naturaförmåner

bidrog med 0,3 procentenheter till den offentliga sektorns totala konsumtionsutveckling om 1,8 procent under 2006. Sociala naturaförmåner har haft den starkaste utvecklingen av alla större delposter som ingår i den primärkommunala konsumtionen mellan åren 2000 och 2006. Betydelsen av insatsförbrukning inklusive reparationer har minskat inom alla delsektorer. Löner och kollektiva avgifter samt försäljning har minskat för kommuner och landsting, men ökat något för staten sedan 2000. Om försäljningen, som är en avdragspost vid beräkningen av konsumtionen (produktion – försäljning), utvecklas negativt, ökar konsumtionen. Detta inträffade både under 2002 och 2006.

Offentlig konsumtion totalt och för delsektorerna Fördelning av de viktigaste delposterna i relation till de totala konsumtionsuppgifterna. År 2000 och 2006. Löpande priser

	Offentlig sektor totalt		Primärkommuner		Landsting		Staten med AP-fonder	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Försvarets varaktiga varor	2	2	0	0	0	0	8	7
Insatsförbrukning, inkl. reparationer	39	36	39	35	32	31	43	42
Löner inkl. kollektiva avgifter	58	58	69	66	52	51	47	50
Kapitalförslitning	8	7	6	5	5	5	12	13
Sociala naturaförmåner	10	11	7	10	23	22	4	4
Försäljning (minuspost)	19	16	22	19	15	12	16	17
Delsektorernas andelar, procent	100	100	47	48	24	25	30	27

Källa: Nationalräkenskaperna

Sysselsättningsförändringen beräknas centralt inom NR

Nationalräkenskaperna använder sig av tre källor för att beräkna sysselsättningens kvartalsvisa utveckling i ekonomin: Arbetskraftsundersökningen (AKU), korttidsperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) samt konjunkturstatistik, löner (KL). För anställda i stat, primärkommuner och landsting används huvudsakligen uppgifter från KL. För arbetade timmar är källorna AKU och KL. Källa för lönesumman är LAPS (löner, arbetsgivaravgifter och preliminär a-skatt), KL och kvartalsenkäterna till kommuner och landsting. Källornas tillförlitlighet värderas noggrant innan NR bestämmer sysselsättningens volymutveckling centralt för samtliga delar av Sveriges ekonomi. Kalendereffekten är viktig vid kvartalsberäkningarna, medan de faktiskt arbetade timmarna utgör säkrare bedömningsgrund för helåret.

Eftersom konsumtionen i den offentliga sektorn i huvudsak består av lönekostnader, som beräknas i fasta priser med utvecklingen av arbetade timmar, är NR:s sysselsättningsberäkningar extremt viktiga för beräkningen av utvecklingen av den offentliga sektorns konsumtion.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04

Offentliga finanser

Saldomål och skuldstabilitet

Flyttningen av premiepensionssparandet aktualiserar frågan om det så kallade saldomålet för de offentliga finanserna. I denna artikel analyseras sambandet mellan saldot (finansiellt sparande) och den offentliga sektorns utestående tillgångar och skulder utifrån ett statistiskt perspektiv. Dessutom visas i räkneexempel hur den statliga nettoskulden utvecklas vid olika antaganden om BNP-tillväxt och saldomål.

Formeln för skuldstabilitet

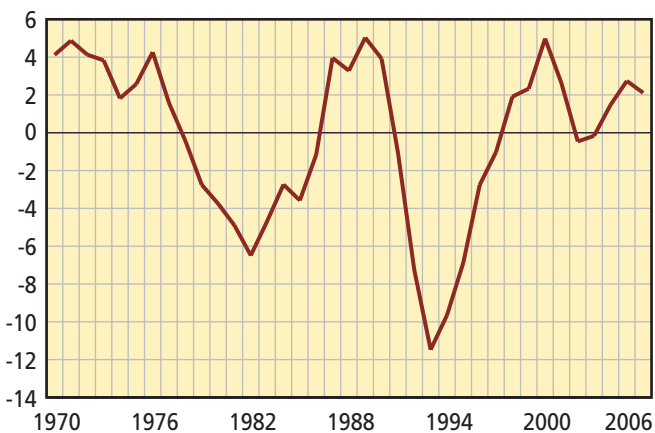
Det är ganska vanligt att begreppen finansiellt sparande (underskott) och bruttoskuld i offentlig sektor ersätts med budgetunderskott respektive statsskuld. Om underskottet utvecklas i samma takt som skulden i förhållande till BNP uppnås skuldstabilitet. Detta kan uttryckas i formeln $d = b \cdot y^t$ där d är underskott och b är skuld, båda i förhållande till BNP i löpande priser. Y är den nominella ökningen av BNP. Formeln visar då vid vilka nivåer på budgetunderskott och BNP-tillväxt som statsskulden stabiliseras långsiktigt.

Exempel: Maastrichtkriterierna

EU:s budgetregler, de s.k. Maastrichtkriterierna, innebär att det offentliga underskottet får uppgå till högst 3 procent och den konsoliderade bruttoskulden till högst 60 procent av BNP. Den allmänna uppfattningen är att dessa målvärden sattes utifrån mer eller mindre praktiska, empiriska överväganden och inte vilade på teoretisk grund. Detta är förmodligen sant. Det kan dock konstateras att vid en nominell BNP-tillväxt på exempelvis 5 procent innebär ett underskott på 3 procent att bruttoskulden långsiktigt stabiliseras på just 60 procent av BNP, ($0,03 = 0,6 \cdot 0,05$).

Finansiellt sparande offentlig sektor

Procent av BNP

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2006

Offentliga finanser – några definitioner och begrepp

Finansiellt sparande definieras som inkomster minus utgifter och redovisas för olika i sektorer i samhällsekonomin. Direktavkastning i form av räntor och utdelningar är en del av de inkomster som ingår i det finansiella sparandet, liksom skuldräntor på utgiftsidan.

Ett finansiellt sparöverskott förbättrar den **finansiella nettoförmögenheten**, dvs. värdet på de finansiella tillgångarna minus värdet på skulderna. På motsvarande sätt försämrans den finansiella nettoställningen vid ett finansiellt sparunderskott. Förmögenhetsvärdena påverkas dessutom om det uppstår kapitalvinster eller kapitalförluster på t ex tillgångar som aktier eller obligationer (tillgång och skuld).

I den offentliga sektorn ligger begreppet **budgetsaldo** nära finansiellt sparande. Skillnader finns dock på grund av t ex omperiodiseringar, valutakursförluster/vinster eller utförsäljningar av offentligt ägda företag. Det senare påverkar inte förmögenhetsställningen, netto, men väl bruttoskulden.

Den **offentliga sektorns finansiella sparande** har visat ett överskott på cirka 2 procent av BNP de två senaste åren. Överskottet i PPM-systemet räknas inte längre in i den offentliga sektorns finansiella sparande, men **ålderspensionssystemet** i form av AP-fonderna har ett överskott på ca 1 procent av BNP.

I och med att PPM exkluderats faller nivån på den offentliga sektorns finansiella sparande med ca 1 procent av BNP. Därmed krymper marginalen till EU:s balansmål och -krav i motsvarande mån. Vid en i övrigt oförändrad ambitionsnivå för **den offentliga sektorns överskottsmål innebär detta** att det finansiella sparmålet sänks från 2 procent till **1 procent av BNP** under en konjunkturcykel. Huvudsyftena bakom det svenska överskottsmålet är att stärka den offentliga förmögenhetsställningen inför framtida demografiska påfrestningar samt att undvika alltför stora underskott i lågkonjunkturer.

I **den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld** har inbördes skuldförhållanden mellan de olika delarna i den offentliga sektorn nettats bort. **Sveriges konsoliderade bruttoskuld** enligt Maastrichtkriterierna uppgår för närvarande till **drygt 45 procent av BNP**. Då den offentliga sektorn har betydande finansiella tillgångar i bland annat AP-fondssystemet är den **finansiella nettoställningen** positiv, motsvarande 13 procent av BNP.

Statens okonsoliderade bruttoskuld är ca 48 procent av BNP, medan **den konsoliderade bruttotatsskulden**, exklusive statliga fonders etc. innehav av värdepapper emitterade av Riksgäldskontoret, uppgår till ca 43 procent av BNP. **Statens nettoskuld, dvs. efter avdrag för alla finansiella tillgångar**, är ca 19 procent av BNP.

Den svenska konsoliderade bruttoskulden uppgick alltså till cirka 45 procent av BNP vid det senaste årsskiftet. Under antagande att den genomsnittliga nominella ökningen av BNP i framtiden ligger på 4 procent¹, att det finansiella sparandet i genomsnitt är plus 1 procent för den offentliga sektorn och att de framtida överskotten i sin helhet används för att amortera den offentliga skulden så skulle skulden vara nedamorterad omkring år 2030. Därefter byggs upp en nettotillgång till som mest 25 procent av BNP.

Men detta stämmer inte alls med de faktiska förhållandena för den offentliga sektorn i Sverige. Det enkla sambandet mellan underskott och skuld gäller inte för de flesta utvecklade ekonomierna, i synnerhet inte för den svenska. Skälen till detta är följande:

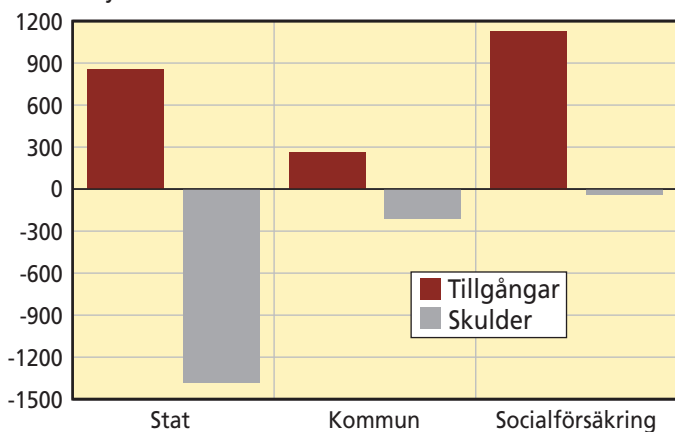
Stora offentliga tillgångar

Det första skälet till att sambandet inte gäller är det stora inslaget av finansiella tillgångar i den offentliga balansräkningen. De finansiella tillgångarna uppgick till omkring 2 000 miljarder kronor i slutet av förra året (exklusive fonderna i PPM). Det innebär att tillgångarna översteg de samlade skulderna med drygt 360 miljarder kronor, motsvarande 13 procent av BNP. Den offentliga sektorn i Sverige har alltså en betydande finansiell nettoförmögenhet, till skillnad från de flesta andra länder.

Hur tillgångarna och skulderna fördelar sig på den offentliga sektorns delsektorer framgår av diagrammet.

Finansiella tillgångar och skulder i offentlig sektor. Delsektorer 2006

Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Pensionssystemet lever sitt eget liv

För det andra är en betydande del av tillgångarna bundna i framför allt pensionssystemet, där fonderna är öronmärkta. Detta gäller i mycket högre grad i det nya pensionssystemet än i gamla ATP. Buffertfonderna i inkomstpensionen är strikt kopplade till nivån på utgående pensioner och den offentliga sektorns åtaganden. Fonderna som redovisas som tillgångar i socialförsäkringssektorn är inte disponibla att använda för till exempel konsolidering av den offentliga balansräkningen i form av amortering av statsskulden.

Det är inte bara pensionsfonderna som är bundna. Hela

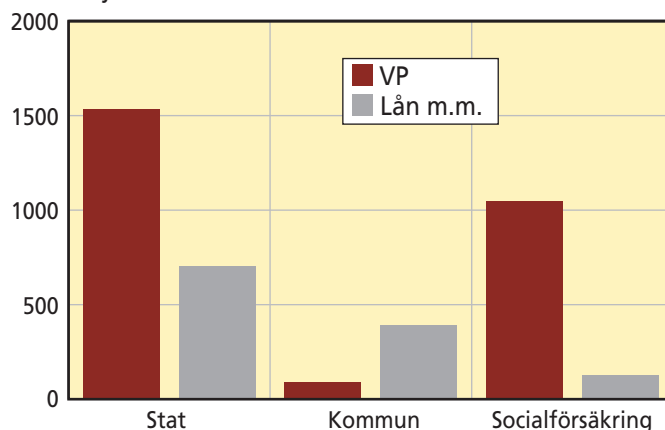
systemet med avgifter och utbetalningar är finansiellt självgående. Avgifterna är 16 procent av de pensionsgrundade inkomsterna och pensionsnivåerna regleras via den så kallade balanseringsmekanismen där fiktiva tillgångar och pensionsskulder tillsammans med buffertfonden bestämmer det så kallade balanstalet. Den finansiella risken ligger i sin helhet hos hushållen. Överskotten i pensionssystemet kan inte användas för andra ändamål än pensioner och systemet kan inte tillföras medel från övrig offentlig sektor i syfte att stärka hållbarheten i systemet.

Stor andel värdepapper i balansräkningen

För det tredje kännetecknas den finansiella balansräkningen av att andelen värdepapper i form av aktier, obligationer och finansiella derivat är mycket hög (se diagrammet nedan). Det innebär bland annat att rörelser i aktiekurser och marknadsräntor får ett inte obetydligt genomslag i den offentliga sektorns balansräkning och påverkar förmögenhetsutvecklingen.

Värdepapper i offentlig sektor. Utestående belopp tillgångar + skulder 2006

Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Jämförelse "stock - flow adjustment" i EU 25

Faktorer som stör sambandet mellan underskott och skuld – alltså den offentliga sektorns tillgångar och det stora inslaget av värdepapper – är viktiga komponenter i vad som brukar benämnas stock - flow adjustment, SFA. SFA innehåller även växelkurseffekter och statistiska diskrepanser. Eurostat har gjort en studie för åren 2002–2005 med utgångspunkt i en jämförelse av förändringen av Maastrichtskulden och det finansiella sparandet. Denna visar att SFA totalt för EU 25 är låg, < 0,5 procent av BNP. Sverige är emellertid ett av länderna med högst SFA tillsammans med bl.a. Finland, Tjeckien och Estland. Värdena uppgår till nästan 5 procent av BNP för år 2005. Orsaken är som nämnts ovan bland annat den stora tillgångsmassan och värdeförändringar av tillgångar och skulder på grund av kurs- och marknadsränterörelser².

¹ Detta är en bedömning baserad på att tillväxten och inflationen båda blir cirka 2 procent.

² Se t.ex. KI:s senaste prognos. Justeringarna från statens finansiella sparande till budgetsaldot har varit mycket omfattande de senaste åren.

Utförsäljning av tillgångar kan minska den offentliga skulden men förändrar inte sparandet

Maastrichtskulden och statsskulden anges brutto, dvs. i princip utan avdrag för innehaven av finansiella tillgångar¹. Detta är logiskt i vissa sammanhang – t.ex. ur ett kapitalmarknadsperspektiv eller om tillgångarna inte kan disponeras eller säljas på grund av särskilda restriktioner. Tillgångar kan avyttras på grund av ekonomiska eller politiska skäl. Om den totala förväntade avkastningen är lägre än den förväntade (marginella) räntekostnaden för motsvarande skuldbelopp finns ett ekonomiskt argument för att sälja. Å andra sidan kan finnas politiska skäl att både sälja och behålla offentliga tillgångar oavsett avkastningsdifferens. Tillgångar som i princip är fritt disponibla kan alltså avyttras/säljas och likviden kan användas för att amortera skulder. Därigenom minskar bruttoskulden medan nettoskulden (förmögenheten) i princip förblir oförändrad liksom det finansiella sparandet. Transaktionen i finansräkenskaperna ger upphov till minst två finansiella transaktioner som är värdemässigt identiska och därmed nettar ut varandra².

Kalkylen är bäst lämpad för statens nettoskuld och finansiella sparande

Resonemanget ovan leder till slutsatsen att kalkylen för skuldstabilitet, baserad på formeln $d = b \cdot y$ bör appliceras på statens nettoskuld, det vill säga statsskulden och de statliga tillgångarna i form av aktier, andelar och lån samt statens finansiella sparande. Socialförsäkringssektorn (ålderspensionssystemet) bör exkluderas Kommunsektorn bör inte heller ingå då den finansiella handlingsfriheten begränsas av balanskrav och regler för skuldsättning. Dessutom är kommunsektorns nettoförmögenhet marginell i detta sammanhang.

Nuvarande överskottsmål ger måttlig minskning av statens nettoskuld till 2030.

Så till räkneexemplet för de statliga finanserna baserat på national- och finansräkenskaperna för helåret alternativt tredje kvartalet 2006.

Statens finansiella tillgångar uppgick i slutet av tredje kvartalet 2006 till 855 miljarder kr, varav knappt två tredjedelar i form av aktier, andelar, obligationer och andra värdepapper. Återstoden är till största delen statlig utlåning, medan en mindre del är skattefordringar. Statsskulden var vid samma tid 1 381 miljarder kronor. Statens nettoskuld uppgick alltså till 526 miljarder, motsvarande 19 procent av BNP.

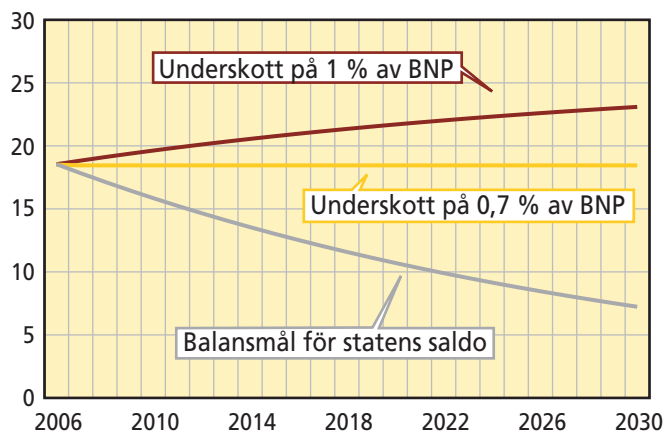
Två frågeställningar är intressanta i sammanhanget:

1. Vilket saldo (finansiellt sparande) krävs långsiktigt för att hålla skulden på oförändrad nivå vid olika antaganden om den årliga nominella BNP-tillväxten?
2. Hur utvecklas statens nettoskuld vid olika saldoantaganden, av vilka ett är det nuvarande saldomålet. Det motsvarar ungefär noll i den statliga sektorn.

Svaret på fråga 1 är ett underskott på 0,7 procent vid en nominell BNP-tillväxt på 4 procent. Om BNP ökar snabbare nominellt, genom ökad real tillväxt eller stigande inflation kan ett större underskott tillåtas. Exempelvis 1,3 procent om BNP-tillväxten sätts till 7 procent. En lägre nominell tillväxt innebär ett stramare budgetkrav.

Fråga 2 belyses i nedanstående diagram. Det kan noteras att nuvarande saldomål, ungefär balans för staten (=noll i kalkylen), innebär att nettoskulden minskar i måttlig takt, med ca 7 procentenheter under det närmaste decenniet. Vid ett saldo lika med noll är ju statens nettoskuld oförändrad nominellt medan BNP i kalkylen antas öka med 4 procent per år. Ju snabbare BNP-takt, desto snabbare minskar givetvis skuldandelen vid ett nollsaldomål. Om saldomålet i stället skulle omformuleras till säg ett underskott på 1 procent av BNP, stiger statens nettoskuld successivt i vårt räkneexempel.

Statens nettoskuld vid en BNP-tillväxt på 4 procent per år i löpande priser Procent av BNP

Kontaktpersoner: Bo Bergman, 08-506 945 42 och Olle Djerf, 08-35 44 27

¹ I Maastrichtskulden är dock innehaven av värdepapper utgivna av offentliga emittenter frånrägnade.

² I praktiken kan problem uppstå t.ex. när transaktionen i sig medför omvärderingar i samband med börs-/ avnoteringar av aktier.

Premiepensionen och sparandet

Ny statistisk bild av det offentliga sparandet

Den ändrade redovisningen av premiepensionen i nationalräkenskaperna ger en förändrad bild av det offentliga sparandet. Den offentliga sektorns finansiella sparande som andel av bruttonationalprodukten (BNP) är cirka 1 procentenhet lägre efter statistikomläggningen. Detta överensstämmer väl med bedömningen i förra numret av Sveriges ekonomi.

I enlighet med beslut av EU:s statistikmyndighet Eurostat har SCB bytt institutionell sektortillhörighet för premiepensionssystemet. Från och med publiceringen av uppgifter för fjärde kvartalet 2006 redovisas i nationalräkenskaperna (NR) premiepensionssystemet som tillhörande den finansiella företagssektorn. Premiepensionssystemet är ett avgiftsbaserat och fonderat system som administreras av Premiepensionsmyndigheten, PPM. Sådana pensionssystem ska inte redovisas som del av den offentliga sektorn vid rapporteringen av offentliga underskott till Eurostat. PPM ska istället betraktas som ett statligt (offentligt) ägt försäkringsbolag (public financial corporation) som har en pensionskund gentemot hushållen.

Omläggningen sker successivt

Omläggningen av statistiken som avser åren 1995 och framåt sker i takt med att nya uppgifter sammanställs för respektive statistikområde i NR. Publiceringen av nationalräkenskaperna för fjärde kvartalet 2006 omfattade även byte av sektor för PPM. Vid publiceringen i slutet av mars kommer motsvarande omläggning i finansräkenskaperna (FiR) att ske. Under hösten 2007 slutförs omläggningen då förändringen även införs i nationalräkenskapernas årsräkenskaper och de regionala räkenskaperna.

Konsekvenser i NR-bokföringen

För sammanställningen av försörjningsbalansens komponenter (offentlig konsumtion respektive hushållens konsumtionsutgifter) och de branschvis redovisade uppgifterna (förädlingsvärde, löner, sysselsättning etc.) är förändringarna små och omfattar endast den tid som PPM haft verksamhet, det vill säga tidsperioden 1999 och framåt. För sektorernas sparande, som bestäms utifrån de premier som erlagts, får förändringen större betydelse och avser den tid avsättningar gjorts till premiepensionssystemet, det vill säga perioden 1995 och framåt.

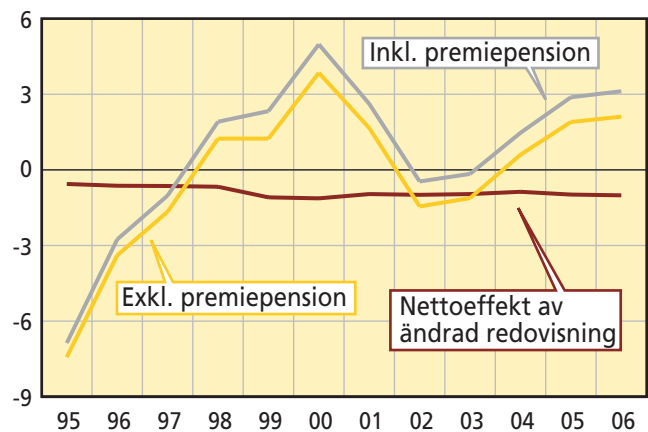
Den nya redovisningen innebär att det som tidigare var offentlig produktion och sysselsättning nu motsvaras av produktion och sysselsättning inom finansiella företag. Det som tidigare fördes som offentlig konsumtion bokförs efter omläggningen som hushållens konsumtionsutgifter.

Nytt sparande

Störst påverkan har den förändrade redovisningen på sparandet. Hushållens sparande är högre efter omläggningen och den offentliga sektorn har ett motsvarande lägre sparande. För den offentliga sektorn innebär ändringen cirka 29 miljarder lägre finansiellt sparande år 2006 vilket motsvarar 1,0 procent av BNP. Hushållens sparkvot år 2006 är med det nya redovisnings sättet 2,0 procentenheter högre än enligt tidigare redovisningspraxis.

Finansiellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2006

En viktig politisk konsekvens av den ändrade redovisningen är att marginalen ner till Stabilitets- och tillväxtpaktens krav minskar med 1 procentenhet. Detta EU-krav innebär att det årliga underskottet inte får överstiga 3 procent av BNP. EU kan i undantagsfall frångå denna regel, till exempel om den ekonomiska utvecklingen är negativ.

Kontaktperson: Michael Wolf, 08-506 945 63

Fasta bruttoinvesteringar

Kraftigt uppsving för investeringarna

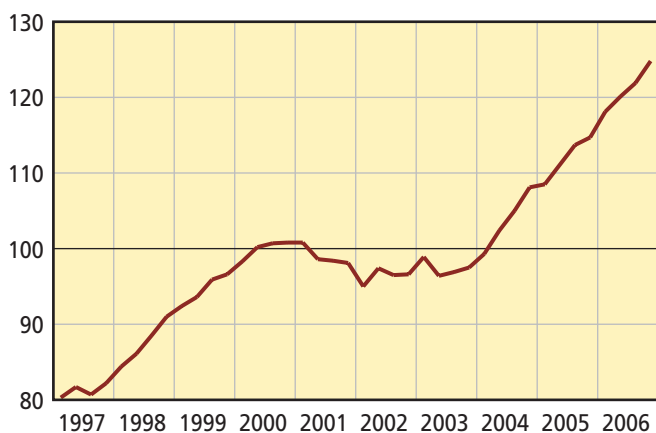
Den starka investeringskonjunkturen i Sverige består och förstärktes närmast mot slutet av förra året. De fasta bruttoinvesteringarna ökade kraftigt från tredje till fjärde kvartalet i fjol, med 2,4 procent. Det är fortfarande en dubbelt så stark ökning som för hela BNP, vilket innebär att investeringskvoten i ekonomin fortsätter att stiga och nu närmar sig det långsiktiga genomsnittet. Under fjärde kvartalet var det, liksom under tredje kvartalet, bostadsinvesteringarna som var det klart mest expansiva inslaget i investeringsbilden.

Den starka investeringskonjunkturen i Sverige består och förstärktes närmast mot slutet av förra året. Efter den dämpning som kunde noteras under andra och tredje kvartalet i fjol stegrades uppgången under fjärde kvartalet. Då ökade de fasta bruttoinvesteringarna kraftigt, med 2,4 procent, säsongrensade och jämfört med närmast föregående kvartal. Det motsvarar en uppgång med 10 procent omräknat till årstakt. Uppgången i investeringarna motsvarar 1,5 procentenheter av den faktiska BNP-tillväxten fjärde kvartalet 2006 på 4,2 procent

Till den nya något mer positiva bilden hör också att investeringsnivån i de senaste nationalräkenskaperna reviderats upp något för de tre första kvartalen i fjol, sammantaget, med drygt en halv procentenhet. Upprevideringen gällde främst näringslivets investeringar. Detta innebär att de fasta bruttoinvesteringarna för helåret 2006 var 8,2 procent högre jämfört med året innan, vilket är marginellt högre än uppgången mellan 2004 och 2005 och en stegrad tillväxttakt för fjärde året i följd.

Fasta bruttoinvesteringar

Volymindex 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Den nuvarande uppgången i de fasta bruttoinvesteringarna är sett ur ett historiskt perspektiv både kraftfull och uthållig. Uppgången i investeringarna har nu pågått, oavbrutet, under tre och ett halvt års tid med en sammanlagd ökning på nära 30 procent. De två närmast föregående uppgångs-

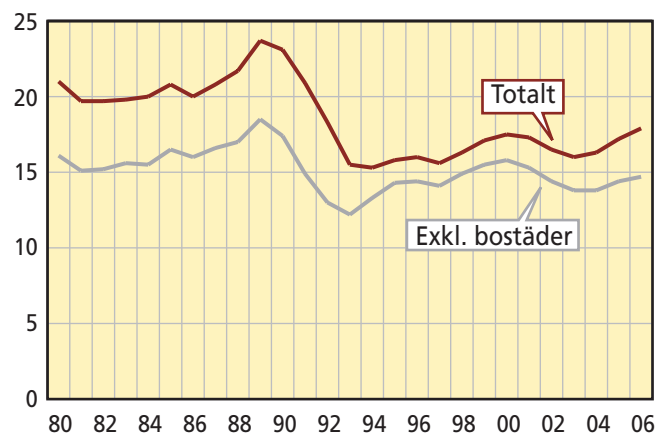
faserna för investeringarna i Sverige, i mitten respektive i slutet av 1990-talet, sträckte sig över en tidsperiod av ca två och ett halvt år med en sammanlagd ökning om 22–23 procent under var och en av dessa två tillväxtperioder.

Investeringskvoten den högsta sedan 1992

Investeringarna fortsatte att öka snabbare än övriga sektorer inom ekonomin, med en ökningstakt för helåret 2006 som var mer dubbelt så hög som BNP-tillväxten, exklusive investeringarna. Det betyder att investeringskvoten, dvs. de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP, stigit ytterligare till 17,9 procent för helåret 2006, och med ytterligare ca en procentenhet under fjolårets sista kvartal. Investeringskvoten i ekonomin var därmed den högsta sedan 1992, då den var 18,3 procent. Det betyder också att investeringskvoten, efter en långvarig svacka, nu börjar närma sig det långsiktiga genomsnittet på 18,5 procent för perioden 1980–2005.

Fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP

Procent

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2006

Rensat för bostadsinvesteringar – som i fjol var det mest expansiva inslaget i investeringsbilden – visade dock investeringskvoten, med 14,7 procent, en klart mindre uppgång under förra året, och är fortfarande en halv till en procentenhet lägre än under toppåren vid investeringsboomen runt millennieskiftet. Även beräknad på detta sätt ligger dock investeringskvoten nu i närheten av det långsiktiga genomsnittet på 15,1 procent för perioden 1980–2005.

Uppgången snabbast inom offentliga sektorn

Under fjärde kvartalet ökade investeringarna inom de offentliga myndigheterna snabbare än inom näringslivet för första gången på tre år. Uppgången med 16,5 procent, jämfört med motsvarande kvartal 2005, innebar en tre gånger så hög ökningstakt som tidigare under året. Ökningen var av samma storleksordning på både den statliga och den kommunala sidan. Inom staten var det en kraftig ökning av väginvesteringarna som låg bakom uppgången.

Även inom näringslivet innebar utvecklingen under det senaste kvartalet en ny ljusning även om uppgången, med 6,8 procent, var betydligt lugnare än inom den offentliga sektorn. Härmed bröts under fjolåret den tidigare nedåtgående trenden. Dessutom visade sig utvecklingen under andra och tredje kvartalet i fjol – genom en upprevidering av utfallet för de tjänsteproducerande branscherna – vara starkare än vad som tidigare framkommit. Riktas sedan blickarna mot innevarande år ljusnar investeringsbilden för näringslivet ytterligare, genom den optimism och de utbyggnadsplaner företagen redovisar i den senaste investeringsenkäten.

För helåret 2006 ökade investeringarna ungefär lika mycket inom näringslivet och den offentliga sektorn, med drygt 8 procent. För näringslivet betydde det en viss avmattning i ökningstakten, efter en stegrad uppgång tre år i följd, medan ökningen för de offentliga myndigheterna följde på en svag minskning året innan.

Tudelad bild för näringslivet

Inom näringslivet var bilden splittrad under fjärde kvartalet. Det gäller både för de varu- och tjänsteproducerande branscherna. För tjänsteproducenterna stegrades ökningstakten något under fjärde kvartalet, till 6,8 procent. Det berodde främst på starka ökning för post- och teleföretag, banker och försäkringsbolag, samt framför allt för fastighetsförvaltning. För företagstjänster vände däremot utvecklingen svagt nedåt.

Även inom den varuproducerande sektorn var utvecklingen tudelad under fjärde kvartalet, med en kraftig ökning för byggindustrin, energisektorn och i synnerhet för mineralvaruindustrin. På energiområdet är den höga nivån och ökningstakten, på 17 procent, delvis en följd av hårdare krav på leveransgarantier för elförsörjningen och därmed en omfattande upprustning av elnätet.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	2005		2006			
	Helår	4 kv	1 kv	2 kv	3 kv	4 kv
Näringslivet	387	6,3	10,9	9,4	5,5	6,8
Tillverkningsindustri	78	8,5	8,0	-6,2	1,8	0,0
Tjänsteproducenter ¹	147	-1,8	6,6	10,7	0,3	1,3
Företagstjänster	37	-4,1	14,6	2,2	3,8	-3,0
Offentliga myndigheter	73	-0,9	6,4	3,5	5,4	16,5
Stat	37	-10,1	10,7	6,3	-0,7	15,1
Kommuner	36	9,5	1,6	0,2	11,8	17,8
Totalt	460	4,8	10,3	8,5	5,5	8,6
Maskiner	160	11,9	13,1	-1,9	1,8	4,0
Transportmedel	40	5,9	-5,8	36,1	12,2	-7,4
Bostäder	76	13,0	15,7	18,4	17,6	16,5
Övriga byggnader	117	-6,4	12,5	7,0	3,2	14,7
Programvaror m.m.	67	3,6	7,2	8,8	4,7	7,6

Källa: Nationalräkenskaperna

För tillverkningsindustrin bröts under fjolåret, åtminstone tillfälligt, uppgångsfasen. Efter en fortsatt stark tillväxt under första kvartalet var sedan investeringarna under fjärde

kvartalet närmast oförändrade, jämfört med motsvarande kvartal 2005. Uppbromsningen under fjärde kvartalet skedde parallellt med att industrins kapacitetsutnyttjande då höjdes till en ny högsta nivå någonsin, på 91,4 procent. Detta i kombination med en fortsatt stark industrikonjunktur skulle i sig kunna tala för behovet av en ytterligare utbyggnad av industrins produktionskapacitet – ett behov som industriföretagen i ökande utsträckning också gett uttryck för i Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer.

För helåret 2006 begränsades investeringsuppgången till cirka 1 procent. Bakom dämpningen låg ett par tungt vägande branscher, massa- och pappersindustri samt kemisk industri, som från höga nivåer minskade sina investeringar kraftigt i fjol. Rensat för dessa två branscher ökade i stället investeringarna inom tillverkningsindustrin kraftigt förra året med över 20 procent, mätt i volym.

Optimistiska investeringsplaner för 2007

Den uppåtgående tendensen i näringslivets investeringar under fjärde kvartalet i fjol ser ut att kunna hålla i sig i år att döma av resultaten från den senaste investeringsenkäten, som presenterades i början på mars i år. De nya enkätresultaten ger en betydligt mer positiv bild av näringslivets investeringsplaner för 2007 än vad som tidigare framkommit. Sålunda överträffar företagens investeringsplaner från februarienkäten i år på de flesta områden planerna som redovisades i oktoberenkäten i fjol, avseende år 2007.

För vissa viktiga branscher är upprevideringen dessutom kraftig, däribland för tillverkningsindustrin, vars planer tyder på en kraftig uppgång i investeringarna i år, med drygt 10 procent. De positiva investeringsplanerna för industrin har dessutom en bred bas, med kraftiga ökning för såväl industrin för insatsvaror som för industrin för investerings- och konsumtionsvaror. Ännu kraftigare väntas volymökningen bli för energisektorn, med drygt 35 procent. Inom de tjänsteproducerande branscherna planeras kraftiga investeringssökningar under 2007 av varuhandel och företags-tjänster, med cirka 15 respektive 10 procent. Företag inom transportsektorn och fastighetsförvaltning undersöks inte i februarienkäten.

Erfarenhetsmässigt avviker företagens faktiska investeringar från de förväntade på ett delvis systematiskt sätt. Detta förhållande utnyttjas i investeringsenkäten, där det på grundval av företagens uppgifter sålunda gjorts en bedömning av investeringsvolymen 2007.

Bostadsinvesteringarna fortsatte att öka snabbast

Vid en fördelning av de fasta bruttoinvesteringarna på olika typer av investeringar skedde en uppgång på bred front även under fjärde kvartalet. Enda undantaget var investeringar i transportmedel, som till skillnad från tidigare minskade kraftigt under perioden. För helåret 2006 skedde dock en ökning av motsvarande storlek på detta område, med cirka 8 procent. För den tyngst vägande posten i bruttoinvesteringarna, maskininvesteringarna, skedde en viss

¹ Exklusive fastighetsförvaltning

återhämtning under fjärde kvartalet efter den försvagning som inträffade under andra och tredje kvartalet. Ökningen var densamma som för helåret, cirka 4 procent. För posten övriga investeringar, som främst omfattar programvaror m.m. har uppgången varit stabil under året med starka ökningarna såväl under fjärde kvartalet som för helåret, med drygt 7 procent.

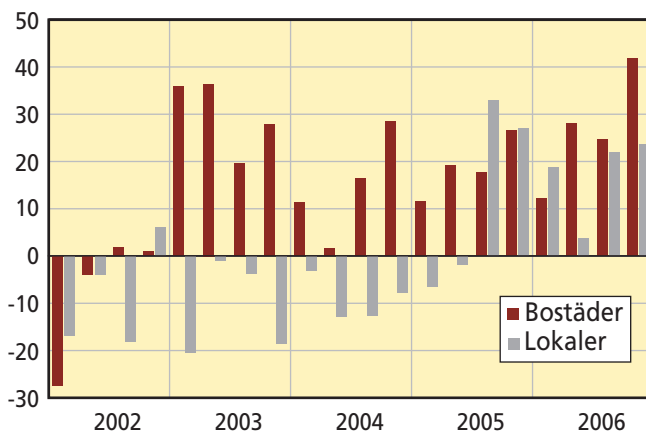
Det absolut största bidraget till uppgången i bruttoinvesteringarna under fjärde kvartalet kom, liksom under tredje kvartalet, från bostadsbyggandet som fortsatte att öka kraftigt och stabilt med cirka 17 procent, dvs. samma ökningstakt som för helåret. Efter den tendens till dämpning i bostadsbyggandet som kunde skönjas under 2005 stegrades ökningstakten åter i fjol, med några procentenheter.

Den främsta förklaringen till uppgången i bostadsinvesteringarna under fjärde kvartalet var en kraftig ökning av byggandet av flerbostadshus, avseende både ombyggnation och framför allt nybyggnation. Nybyggnationen av flerbostadshus, där uppgången stegrades successivt under förra året, ökade under perioden med hela 32 procent. I vilken utsträckning borttagandet av bostadssubventionerna fr.o.m. den 1 januari i år påverkat uppgången genom en tidigareläggning av byggstarten för olika objekt är i detta läge svårt att avgöra.

Investeringar i övriga byggnader, som visade en mer markerad uppgång först under 2006, ökade också kraftigt under fjärde kvartalet, men med några procentenheter svagare än för bostadsbyggandet. På detta område har ökningstakten varierat mycket från kvartal till kvartal under året.

Beviljade bygglov för bostäder och lokaler

Förändring från motsvarande kvartal föregående år
Procent

Källa: Bygglövsstatistiken

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

En markant ökning av byggloven – en tidig indikator på byggverksamheten – under fjärde kvartalet i fjol talar för en fortsatt hög aktivitet inom byggsektorn under den närmaste framtiden. Byggloven, mätt som byggarea, ökade med 40 procent för bostäder och fritidshus och hälften så snabbt för övriga byggnader/lokaler, jämfört med motsvarande kvartal 2005. Även i detta fall har sannolikt slopandet av bostadssubventionerna från och med årsskiftet påverkat utvecklingen av byggloven (för bostäder) i positiv riktning genom en tidigareläggning av ansökningarna av bygglov.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

Lagerinvesteringar

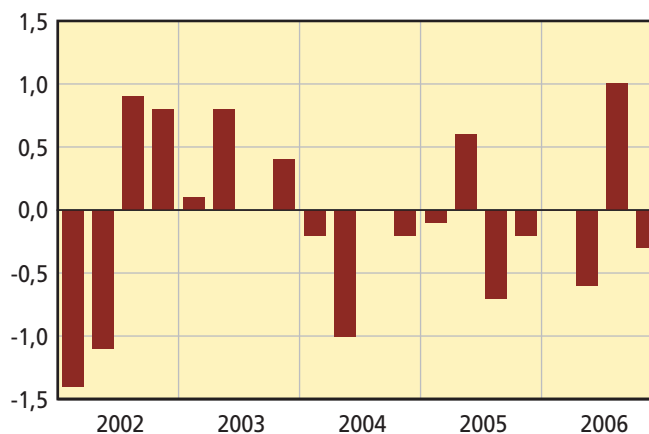
Lagerbidraget dämpade tillväxten

Bidraget från näringslivets totala lager dämpade tillväxttakten något under fjärde kvartalet och drog ner BNP-ökningen med 0,3 procentenheter. I första hand kom det negativa bidraget från handelslagren och till viss del även från industrins insatsvarulager. Sett till helåret 2006 påverkade lagerförändringarna inte tillväxttakten, vilket inte heller var fallet under 2005.

Efter det kraftigt positiva bidraget från näringslivets totala lager under tredje kvartalet vände lagereffekten och blev svagt negativ under fjärde kvartalet. Kvartalets lagerförändringar dämpade således tillväxttakten och drog ner BNP-utvecklingen med -0,3 procentenheter. Det negativa bidraget berodde däremot inte på någon lageravveckling. Det var istället lageruppbyggnaden under fjärde kvartalet 2006 som var av mindre omfattning än under motsvarande kvartal 2005.

Lagerinvesteringarnas bidrag till BNP-tillväxten

Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Handelslagren minskar BNP-ökningen

Sett till de olika lagertyperna var det främst handelslagren och i viss mån industrins lager av insatsvaror som bidrog negativt till tillväxten under fjärde kvartalet och drog ner BNP-utvecklingen med -0,3 respektive -0,2 procentenheter. I dessa fall rörde det sig om en lageravveckling. Effekten dämpades dock av positiva bidrag från industrins lager av produkter i arbete samt färdiga varor och av skogslagren. I det förra fallet kom bidraget från en avtagande lageravveckling, medan det i det senare fallet kom från en tilltagande lageruppbyggnad. I båda fallen uppgick bidraget dock bara till 0,1 procentenheter.

Vid beräkningen av fjärde kvartalet gjordes även mindre revideringar av lagerbidragen för första och andra kvartalet. I båda fallen minskades bidraget med 0,1 procentenheter till 0,0 respektive -0,6 procentenheter. Det kraftiga lagerbidraget för tredje kvartalet har däremot inte reviderats sedan förra publiceringen och ligger kvar på 1,0 procentenheter. Lagerförändringarna för helåret 2006 lämnade i och med detta tillväxten opåverkad, vilket blir andra året i rad utan lagereffekter på den årliga tillväxttakten.

Fortsatt ljusa lageromdömen från industrin

Tillverkningsindustrin gör en relativt ljus nulägesbedömning av färdigvarulagren för fjärde kvartalet även om en viss försämring har skett sedan tredje kvartalet. Lagren bedöms som något för stora, men sett till det historiska genomsnittet är bedömningen mer positiv än normalt, vilket visas av säsongrensade uppgifter från Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer.

Den månatliga konjunkturbarometern visar ungefär samma mönster med ett ljus lageromdöme trots en viss försämring under december. Månadsbarometern visar dessutom på en oförändrad bedömning under januari samt en förbättring under februari i nivå med november månads bedömning. Samtliga lageromdömen sedan i augusti har dock varit klart bättre än det historiska genomsnittet. Utvecklingen under de tre senaste månaderna är däremot svårtolkad då den har ryckts sönder av mycket kraftiga variationer i lageromdömena inom den kemiska industrin.

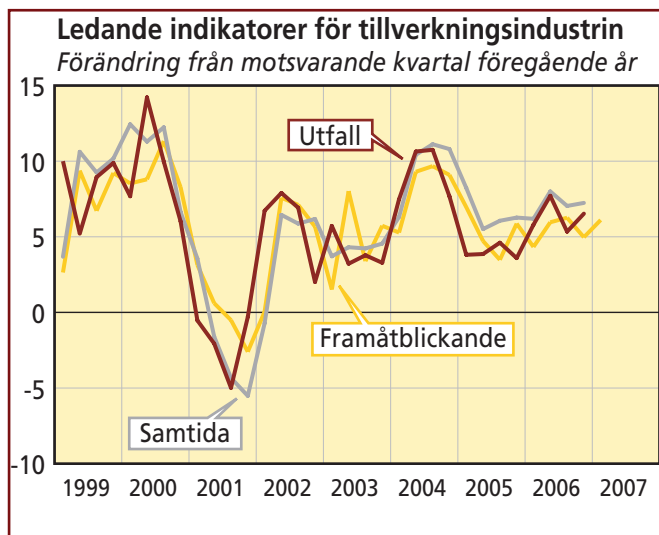
Kontaktperson: Tomas Thorén, 08-506 941 46

SCB:s ledande indikatorer

Fortsatt tillväxt i industriproduktionen fjärde kvartalet 2006 och första kvartalet 2007

Industriproduktionen uppvisade för första till och med fjärde kvartalet 2006 relativt stark tillväxt: 5,8, 7,7, 5,3 respektive 6,5 procent jämfört med samma period året innan. Den

framåtblickande indikatorn antyder en tillväxttakt av 6,1 procent för första kvartalet 2007. Ledande indikatorerna visar inga tecken på att tillväxten i industriproduktionen kommer att mattas av.

Så här görs diagrammet

De ledande indikatorerna, beräknas dels utifrån företagets utfall för det aktuella kvartalet och dels utifrån deras förväntningar om det kommande kvartalet, enligt Konjunkturinstitutets industribarometer. Utgångspunkten är kvalitativa uppgifter från företagen om deras syn på utvecklingen, det vill säga om produktionen ökar, är oförändrad eller minskar. Utifrån de kvalitativa uppgifterna skattas sedan de kvantitativa med hjälp av nationalräkenskaperens volymutveckling för tillverkningsindustrins kalenderkorrigerade förädlingsvärde. Detta görs med hjälp av ett så kallat Kalmanfilter.¹

¹ För mer information om metoden för den ledande indikatorn, se SCB:s webbplats www.scb.se/Grupp/ekonomi/_Dokument/OllerII.pdf.

Kontaktperson: Alex Teterukovsky, 08-506 940 09

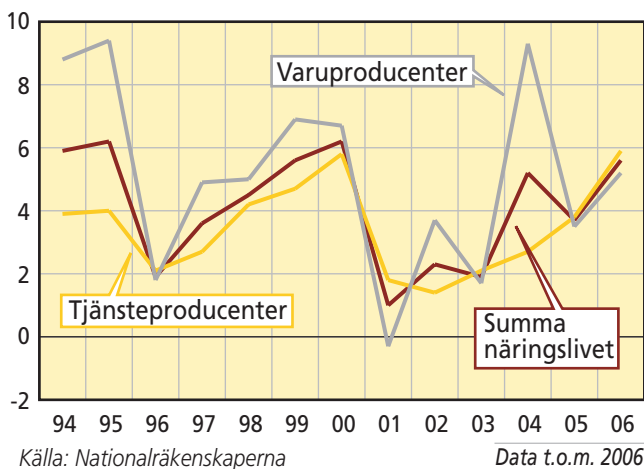
År 2006 var inte lika lysande för näringslivet som för hela ekonomin

Den mycket starka BNP-utvecklingen 2006 nåddes trots en relativt svag utveckling i industrin. De tjänsteproducerande branschernas tillväxt var dock den starkaste under perioden 1993–2006. Den svaga industritillväxten ledde trots det till att tillväxten i näringslivet år 2006 bara blev en bland många goda noteringar under senare år. Produktivitetmässigt har den senaste femårsperioden 2001–2006 varit starkare i Sverige än i något annat av de gamla OECD-länderna.

BNP-tillväxten år 2006 blev som tidigare nämnts den högsta sedan 1970, med undantag för 1999 då tillväxten var en tiondel högre på grund av en mer gynnsam kalender. Som framgår av diagrammet nedan så var dock 2006 ett mycket starkt år för näringslivet men inte unikt. Tillväxttakten var ungefär densamma för fem tidigare år under perioden 1993–2004. Under alla dessa år uppnåddes en tillväxttakt på mellan 5 och 6 procent. Det var istället den något starkare tillväxten i den offentliga sektorn som 2006 lyfte upp BNP-tillväxten till denna höga nivå

Näringslivets förädlingsvärde

Procentuell förändring jämfört med föregående år

De tjänsteproducerande verksamheterna nådde dock tillväxttakten 5,9 procent, vilket till och med överträffade den som uppnåddes år 1999, även om det var med liten marginal. 2006 utgjorde också det femte året i rad med ökande tillväxttakt för tjänstebanshernas förädlingsvärde. Däremot växte varuproduktionen bara med en genomsnittlig takt för perioden 1993–2006, och långt under nivåerna i början av perioden och under 2004, då tillväxttakten var nästan dubbelt så hög. Likafullt var den tillväxt som uppnåddes under 2006 den högsta sedan 2000, med undantag för år 2004 som i mycket präglades av den starka återhämtningen i branschen elektriska maskiner och teleprodukter efter dess djupa kris år 2001.

Tjänsterna tappade farten efter den kraftiga tillväxten under det första kvartalet

Som framgick av den årsvisa utvecklingen så växte de varu- och tjänsteproducerande delarna år 2006 i ungefär samma årstakt. Däremot skiljde sig den kvartalsvisa utvecklingen. Tjänstesektorns tillväxt var koncentrerad till det första kvartalet 2006 för att sedan försvagas väsentligt. De varuproducerande delarna hade däremot en svacka under det tredje kvartalet medan de övriga kvartalen präglades av en jämn och god tillväxt. Samma förhållande gällde för industrin. De viktiga tjänstebansherna fastighets- och företagstjänster följde ett liknande mönster som hela tjänstebanshen, men med ännu mer avtagande tillväxttakt.

Näringslivets förädlingsvärde 2006¹

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser, samt faktiska årsdata jämfört med föregående år

	kv 1 2006	kv 2 2006	kv 3 2006	kv 4 2006	Helår 2006
Näringslivet	2,1	1,6	1,1	1,7	5,6
Varuproducenter	2,1	1,8	0,5	1,8	5,2
Tillverkningsindustri	2,0	1,9	1,0	1,9	5,7
Tjänsteproducenter	3,5	1,1	0,8	1,1	5,9
Fastighets- och företagstjänster	4,4	1,2	1,0	0,7	6,0

Källa: Nationalräkenskaperna

Den varuproducerande och den tjänsteproducerande delen har dock bidragit mycket olika till näringslivets tillväxt under 2000-talet. De starka fluktuationerna inklusive de tillväxtmässigt starkaste kvartalen har i stort sett skapats av den varuproducerande delen, medan den tjänsteproducerande delen har haft en mycket lugnare utveckling.

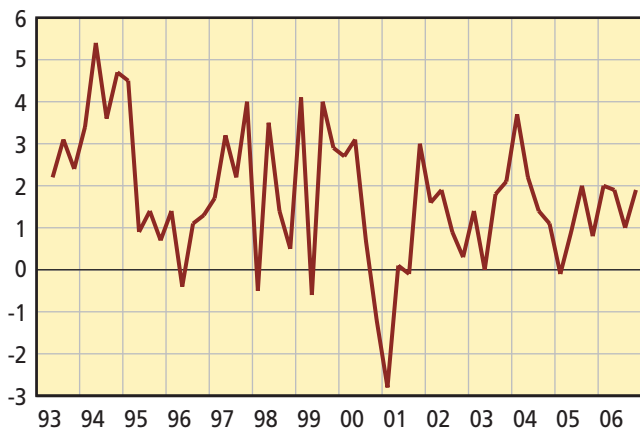
2006 var ett mellanår för industritillväxten

Industrin växte år 2006 med 5,7 procent vilket i ett historiskt perspektiv är relativt blygsamt då den genomsnittliga tillväxttakten från 1993 fram till och med 2005 uppgick till hela 7,2 procent. Tillväxttakten för kvartalen under 2006 ligger alla inom ett relativt smalt intervall jämfört med de stora svängningar som tidigare skett. Det innebär också att för första gången på mycket länge har en mycket hög tillväxttakt nåtts i ekonomin utan att industrin ens nått upp till sin genomsnittliga tillväxttakt.

¹ Dessa jämförelser måste tolkas med stor försiktighet eftersom varje serie säsongrensas separat, och det görs ingen avstämning så att aggregatens utveckling blir den samma som summan av de ingående delarna. Dessa skillnader är normalt små, men i vissa konjunkturskeden där förändringen mot den tidigare utvecklingen är stor kan betydande skillnader uppstå.

Industrins förädlingsvärde

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

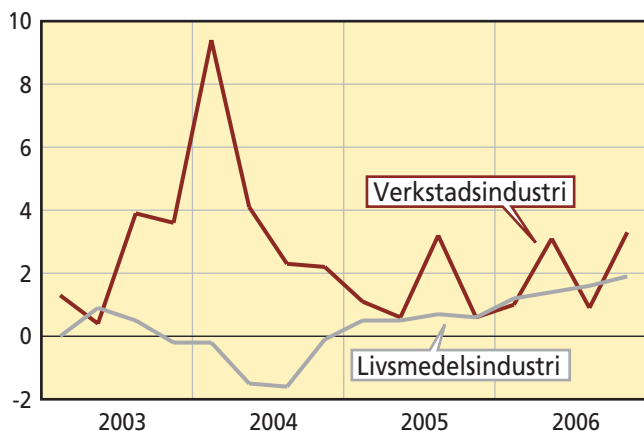
Av övriga varuproducerande branscher har byggindustrin ökat sitt förädlingsvärde med nästan 10 procent och även jord- och skogsbruket har nått upp till tillverkningsindustrins tillväxttakt. Det är följaktligen den minskade energi-produktionen som dragit ner den totala varuproduktionens utveckling. Denna bransch minskade nämligen sitt förädlingsvärde med nästan 5 procent under 2006.

Tillväxttakten i många industribranscher var relativt begränsad under 2006

Verkstadsindustrin har vuxit med mellan 1 och 3 procent under 2006 och avslutat året med den starkaste tillväxttakten under det fjärde kvartalet. Det är dock tillväxttakter som ligger långt under de som rådde under den exceptionella utvecklingen under sista halvan av 2003 och första halvan av 2004. På årsbasis blev förädlingsvärdet inte mer än drygt 5 procent större än det var 2005.

Förädlingsvärdets utveckling för livsmedels-industri och verkstadsindustri

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Den kemiska industrin som inledde året starkt men avslutade det svagt med en krympande produktion, nådde trots det upp till en årstillväxt på 6,9 procent. Även skogsindustrin följde samma mönster men noterade en årstillväxt på bara

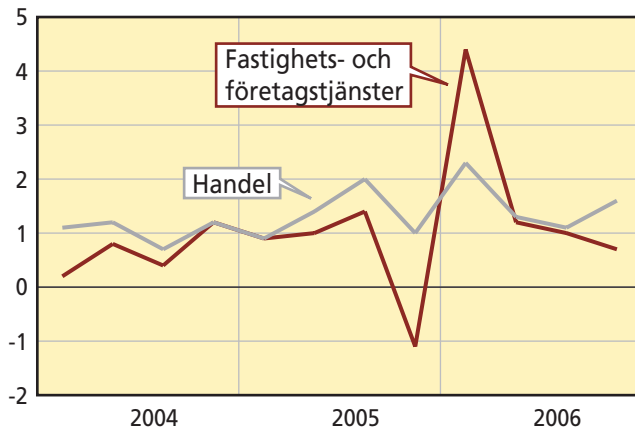
4,4 procent. Livsmedelsindustrin som stagnerat under nästan 10 års tid efter Sveriges EU-inträde verkar ha upplevt en ny vår, då det sista kvartalet 2006 var det åttonde kvartalet i rad som den haft en positiv utveckling jämfört med föregående kvartal. För helåret uppnådde branschen ett förädlingsvärde som översteg 2005 års nivå med nästan 5 procent.

Transportsektorn har växt mycket ojämnt

Även om tjänsteproduktionen totalt utvecklats relativt stabilt under några år, så har flera av de ingående branscherna haft en mer dramatisk resa. Den finansiella branschen har genomgående en starkt fluktuerande tillväxt och de senaste åren utgör inget undantag. En betydande del av branschens förädlingsvärde består av bankernas räntenetto som varierar kraftigt, vilket kan ha varit en bidragande orsak.

Förädlingsvärdets utveckling för handel samt fastighets- och företagstjänster

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Än mer dramatiskt har transportbranschen utvecklats, där de kvartalsvisa tillväxttalen växlat mellan viss tillbakagång och en tillväxttakt kring 2 procent jämfört med föregående kvartal. En bakomliggande faktor kan ha varit fluktuationerna i den transportintensiva utrikeshandeln. Denna utveckling verkar dock ha brutits under de sista kvartalen 2006 när tillväxttakten legat mellan 1,5 procent och knappt 2 procent jämfört med föregående kvartal. Detta har gett en årstillväxt på knappt 4 procent.

Den goda utvecklingen i handeln de senaste åren återspeglas däremot en stabil utveckling som varierat mellan ungefär 1 och 2 procentenheter i kvartalsvis tillväxttakt såväl under 2004 som under 2005 och 2006. Det har gett en tillväxt för 2005 på 5 och 2006 på 6 procent. Fastighets- och företags-tjänsternas tillväxt har däremot varit allt annat än lugn. Efter att ha minskat det sista kvartalet 2005 med 1 procent växte den med 4 procent det följande kvartalet. Under de sista tre kvartalen sjönk sedan tillväxten ned till enprocentnivån. Det första kvartalet lyfte dock upp årssiffran till 6 procent för helåret. Det är trots det något motsägelsefullt att tillväxten inte har varit högre under de senaste årens investeringskonjunktur då denna bransch producerar många investeringsrelaterade tjänster som bygg- och arkitekttjänster, program-

mering och teknikutvecklingsstöd. Fastighetstjänsterna drar dock självklart ner tillväxttakten en del för branschen.

Arbetade timmar har ökat i måttlig omfattning

Antalet arbetade timmar ökade något mer under 2006 jämfört med 2005. År 2006 var det första året av de fem åren som följt efter krisåret 2001 som de varuproducerande branscherna totalt sett ökade antalet arbetade timmar. De tidigare åren hade totalt sett lett till en minskning av antalet arbetade timmar med över 7 procent. De tjänsteproducerande branscherna har dock ökat netto under femårsperioden. Efter att inledningsvis ha krympt med nästan 3 procent har de åter växt med omkring 5 procent.

En studie av den kvartalsvisa utvecklingen under de tre år som totalt sett har haft en positiv utveckling av antalet arbetade timmar i näringslivet ger en mer detaljerad bild av utvecklingsförloppet.

Arbetade timmar 2002–2006

Procentuell förändring jämfört med föregående år

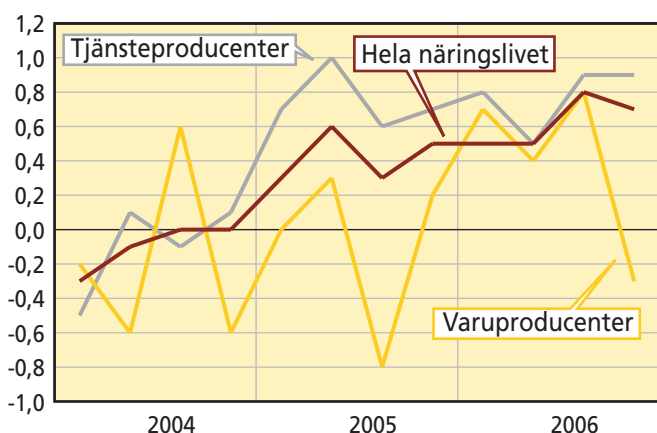
	2002	2003	2004	2005	2006
Näringslivet	-2,1	-2,3	0,4	1,1	1,6
Varuproducenter	-3,2	-3,6	-0,3	-0,4	0,6
Tjänsteproducenter	-1,4	-1,4	0,8	2,0	2,2

Källa: Nationalräkenskaperna

Tjänstesektorn har haft en mycket jämn utveckling under de sista nio kvartalen, från och med det sista kvartalet 2004, med en tillväxttakt som varierat mellan 1,5 procent per kvartal. De varuproducerande delarna av näringslivet har haft en desto mer växlande utveckling, vilken i mycket styrs av industrin, som utgör den största delen. Byggindustrin har under de tre första kvartalen 2006 lyft upp tillväxttakten för de varuproducerande branscherna till tjänsteproducenter-nivå. Men under det sista kvartalet rasade den ned till negativa tal.

Arbetade timmar i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat

Källa: Nationalräkenskaperna

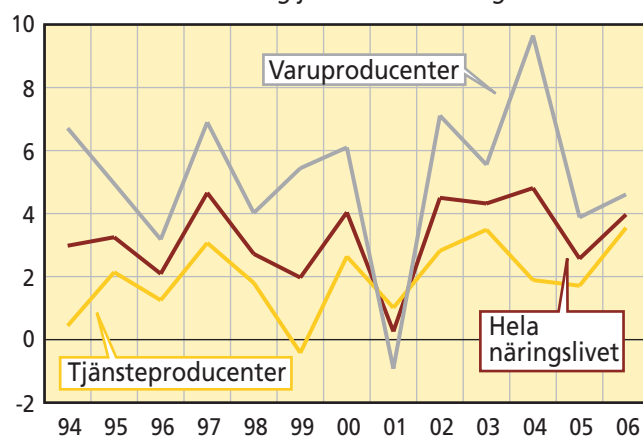
Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Produktivitetsutvecklingen har varit god

Bilden över näringslivets produktivitetsutveckling under perioden 1993–2006 är imponerande. Den årliga tillväxten för arbetsproduktiviteten har varierat mellan 2 och 4,5 procent med ett enda undantag som var år 2001. Detta år var som redan nämnts karaktäriserat av krisen i IT-branscherna inklusive elektro- och teleproduktindustrin. Det har också funnits ett antal toppår som dragit upp genomsnittet till över 3 procent. 2004 kan betraktas som spegelbilden av 2001 eftersom elektro- och teleproduktindustrin då återkom efter krisen tre år tidigare. Detta framgår mycket tydligt av utvecklingen för de varuproducerande branscherna. Generellt har de sistnämnda legat över de tjänsteproducerande delarna när det gäller produktivitetstillväxt. De sistnämnda branscherna har dock markant ökat sin tillväxttakt de senaste åren och då även de varuproducerande höjt sin takt något ger det hela näringslivet en mycket positiv trend, eller snarare ett nivålyft av tillväxttakten efter krisen 2001.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående år

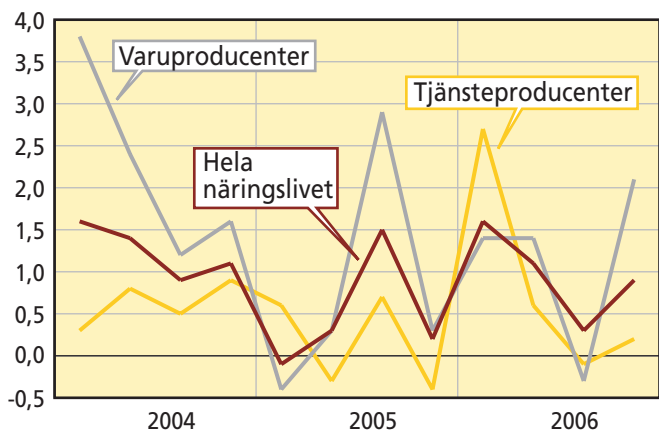
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2006

De tjänsteproducerande branschernas produktivitetsutveckling uppdelad på kvartal avslöjar att den goda tillväxten under 2004 försvagades under de senaste två åren med undantag för den mycket starka utvecklingen under det första kvartalet 2006. Utvecklingen av antalet arbetade timmar under dessa två år har i stort sett följt utvecklingen av förädlingsvärdet. Detta fall i produktivitetsutvecklingen är inte särskilt anmärkningsvärt under ett år som följt efter en period av snabb produktivitetssuppgång där sysselsättningen inte ökat på flera år.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensad och i fasta priser

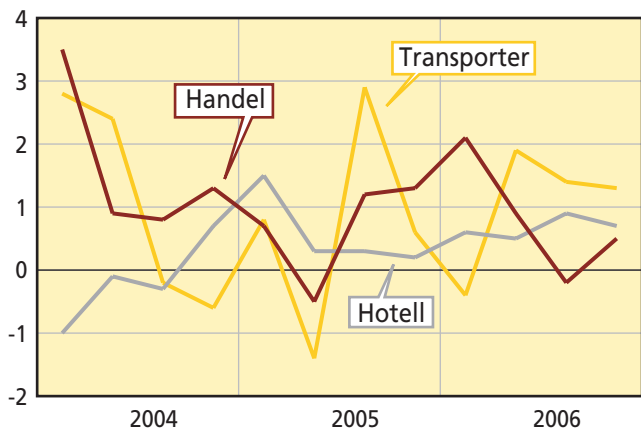
Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Produktivitetsutvecklingen inom de varuproducerande branscherna har haft en lägre tillväxttakt än de tjänsteproducerande till det sista kvartalet 2006, när uppgången i arbetade timmar brutits.

Med hänsyn till transportbranschens produktionsutveckling är det inte speciellt förvånande att produktivitetsutvecklingen svängt kraftigt från drygt plus 3 procent till mer än minus 1 procent i kvartalsvis utveckling under perioden 2004–2006.

Arbetsproduktiviteten i tre tjänstebranscher

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensad och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. fjärde kvartalet 2006

Mer förvånande är kanske att även handeln har haft en mycket varierande produktivitetstillväxt med sin jämna produktionsutveckling. Utvecklingen under det andra halvåret 2006 har varit tämligen svag. Bägge dessa branscher har ändå haft en totalt sett ganska hög produktivitetstillväxt. Hotellbranschen har däremot haft en svag, men jämnare utveckling.

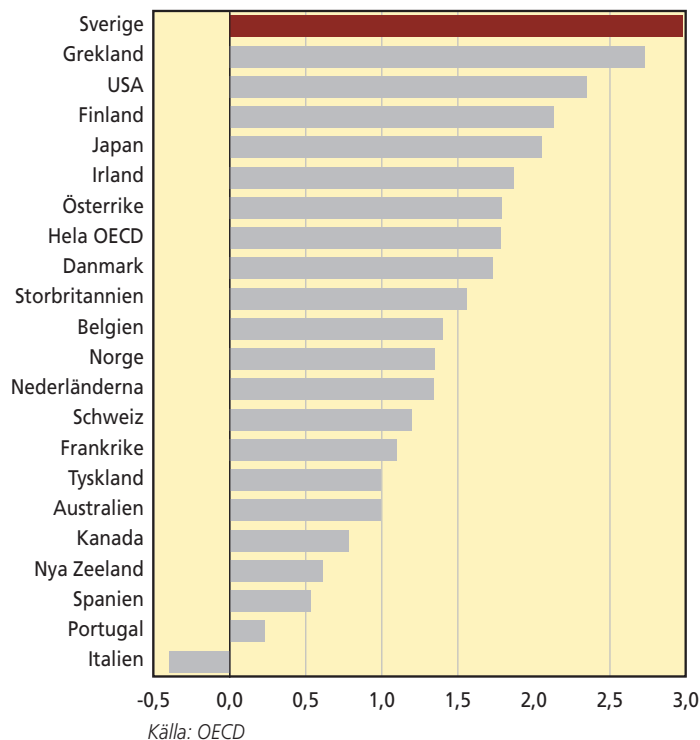
Sverige står sig internationellt väl

För att få en uppfattning om hur den svenska produktivetsutvecklingen står sig internationellt har OECD-data använts. För att få med de allra senaste uppgifterna har de hämtats från tabellbilagan för den Economic Outlook som publice-

rades den 28 november 2006. Själva tabellbilagan publicerades några veckor senare. Det använda produktivetsmättet är i likhet med tidigare förädlingsvärde per arbetad timme.

Arbetsproduktivitetsutvecklingen för näringslivet i OECD-länderna, 2001–2006

2006 är en prognos utom för Sverige. Årlig förändring i procent

Källa: OECD

De nya OECD-länderna som består av länder med en låg BNP per capita har uteslutits, eftersom de knappast är jämförbara då deras tillväxt får en extra skjuts av så kallade "catch up" effekter. Det innebär att de kan utvecklas snabbt genom att utnyttja teknik och organisation från de mer utvecklade ekonomierna. Detta sker ofta med hjälp av direktinvesteringar från de mer utvecklade OECD-länderna.

Enligt OECD (talet för 2006, som för övriga länder är en prognos, är för Sveriges del ersatt med den faktiska utvecklingen) har produktiviteten i Sveriges ekonomi under den senaste 5-årsperioden 2001–2006 i medeltal vuxit med 3 procent per år vilket inte förväntas bli överträffat av någon av de 16 andra gamla industriländerna. Inte ens Irland kommer att överträffa den svenska tillväxten under dessa år, och är liksom USA tydligt distanserat. Skillnaden är mycket stor mellan den svenska utvecklingen och den väsentligt svagare utvecklingen i de stora EU-länderna Frankrike och Tyskland, för att inte tala om Italien.

Det har skett en tydlig acceleration av ökningstakten för den svenska arbetsproduktiviteten under de senaste åren, jämfört med utvecklingen under den föregående perioden 1995–2001. Tillväxttakten har ökat med mer än 60 procent. Denna utveckling har få motsvarigheter i något av de andra länderna. Bara Japan, Spanien och Nederländerna har ökat sin takt procentuellt mer och de lyckades inte i nämnvärd grad förbättra sin arbetsproduktivitet under åren 1996–2001.

Många länder har ökat sin produktivitetstillväxttakt ganska måttligt och för en hel del har utvecklingen till och med mattats av som i Finland, Norge och Storbritannien. Efter som 2001 var ett speciellt svagt år i Sverige kan det förklara en del av skillnaden mellan perioderna. Detta är dock inte någon huvudförklaring, och en jämförelse med arbetsproduktivitets utveckling i USA är särskilt intressant. Den

amerikanska produktivitetstillväxten var nästan identisk med den svenska fram till 2001, men USA förväntas som nämnts bli tydligt distanserad av Sverige under den senaste femårsperioden.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08-506 944 66

Arbetsmarknad

Sysselsättningen ökade och arbetslösheten minskade

Under fjärde kvartalet 2006 fortsatte sysselsättningen att öka jämfört med motsvarande kvartal 2005. Arbetslösheten minskade för tredje kvartalet i rad, jämfört med motsvarande kvartal året före.

Sysselsättningen ökade i privata sektorn enligt arbetskraftsundersökningen

Antalet sysselsatta var under fjärde kvartalet 4 365 000 personer, vilket var 96 000 fler än fjärde kvartalet 2005 enligt arbetskraftsundersökningen (AKU). Antalet sysselsatta ökade inom den privata sektorn för både män och kvinnor. Framför allt ökade antalet tidsbegränsat anställda. Sysselsättningen steg främst inom byggverksamhet, finansiell verksamhet och företagstjänster respektive utbildning och forskning.

Arbetslösheten minskade

Antalet arbetslösa var i genomsnitt 207 000 eller 4,5 procent av arbetskraften och arbetslösheten minskade främst i åldersgruppen 25–54 år. Nedgången på 34 000 personer gällde både män och kvinnor. Andelen arbetslösa ungdomar i åldern 16–24 år är fortsatt hög och uppgick under fjärde kvartalet till 11 procent av arbetskraften.

De latent arbetslösa, det vill säga personer som velat och kunnat arbeta men som inte sökt arbete, uppgick till i genomsnitt 182 000 jämfört med 189 000 ett år tidigare.

Antalet arbetade timmar var i genomsnitt 141,2 miljoner timmar per vecka jämfört med 138,4 miljoner timmar ett år tidigare, vilket var en ökning med cirka 3 procent.

De nyanmälda lediga platserna ökade till 49 600 jämfört med 31 300 under samma kvartal året innan, enligt Arbetsmarknadsstyrelsen. Antalet varsel minskade till 3 500.

Fortsatt stark arbetsmarknad visar den företagsbaserade statistiken

Enligt den kortperiodiska sysselsättningsstatistiken ökade under fjärde kvartalet 2006 antalet anställda med 2,8 procent till 4 028 400 jämfört med motsvarande kvartal 2005. I denna statistik är alltså inte företagare medräknade. Ökningen skedde framför allt inom privat sektor, där antalet anställda steg med 3,5 procent vilket motsvarar 89 000 personer. Samtidigt steg den totala lönesumman i privat sektor med 6,6 procent. Totalt sett ökade lönesumman med 5,5 procent. Inom offentlig sektor ökade antalet anställda med 1,6 procent och lönesumman med 2,9 procent.

Antalet lediga jobb ökar återigen

Enligt konjunkturstatistik över vakanser fanns det under fjärde kvartalet 2006 totalt 45 400 lediga jobb i den svenska ekonomin. Av dessa fanns 38 700 inom privat sektor och 6 700 i den offentliga sektorn. I jämförelse med motsvarande period 2005 var det en ökning med 25 procent för den privata sektorn.

Antalet vakanser uppgick till 14 500 platser i privat sektor. Det innebär att det var tredje kvartalet i följd som antalet vakanser ökade i den svenska ekonomin. Det motsvarar en ökning med 13 procent i jämförelse med fjärde kvartalet 2005.

Kontaktperson: Raitis Sedlenieks, 08-50 69 48 88

Några nyckeltal för arbetsmarknaden

År Kvartal	Arbetade timmar, förändring jämfört med föreg. år ¹		Sysse- satta 1 000-tal AKU ³	Arbetslöshet procent AKU	Sysse- sättning reguljär arbets- marknad 20–64 år ⁴ AKU	Vakans- grad ⁵ procent KVIKS	
	procent AKU	procent NR ²					
2004	1	-1,8	0,6	4 146	5,9	76,2	0,4
	2	1,9	1,4	4 234	5,5	77,3	0,4
	3	-0,9	-0,2	4 285	5,6	77,7	0,4
	4	-0,6	1,3	4 189	5,1	76,5	0,4
2005	1	0,8	-2,7	4 146	5,6	75,8	0,5
	2	3,2	3,0	4 269 ³	6,1 ³	77,7 ³	0,5
	3	2,1	0,7	4 335	6,2	78,1	0,5
	4	2,0	1,5	4 268	5,4	77,4	0,5
2006	1	5,0	5,0	4 234	5,8	76,7	0,4
	2	-3,1	-2,1	4 331	5,6	78,0	0,5
	3	3,1	1,7	4 434	5,5	78,7	0,5
	4	2,0	1,4	4 365	4,5	77,9	0,5

1 Data är ej justerade för olikheter i helgdagars placering och övriga ledigheter. AKU-data avser arbetade timmar i genomsnitt per vecka under kvartalet och NR-data avser volymen arbetade timmar per kvartal. AKU-jämförelsen är fr.o.m. andra kvartalet 2005 t.o.m. första kvartalet 2006 baserad på de preliminära länkade värdena motsvarande kvartal ett år tidigare.

2 Värden från 2004:1 – 2006:2 har reviderats i samband med årsberäkningen för 2004. Värdena för kvartalet 2006:2 och 2006:3 reviderades i samband med beräkningen för kvartal 2006:4.

3 I april 2005 infördes en ny EU-anpassad AKU vilket medför ett tidseriebrott. Fr.o.m. andra kvartalet år 2006 är det inga problem med jämförelsen motsvarande kvartal ett år tidigare.

4 Som sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden räknas sysselsatta enligt AKU exklusive sysselsatta i de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska programmen friårslediga, akademikerjobb, plusjobb, utbildningsvikariat, allmänt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd och stöd till start av näringsverksamhet (enligt statistik från AMS).

5 Vakansgrad definieras som antalet vakanser (obemannade lediga jobb som kan tillsättas omedelbart) dividerat med antalet anställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

Köpkraftspariteter

Köpkraftsparitetsindex – olika användningsområden och begränsningar

Vid internationella jämförelser av BNP bör köpkraftskorrigerade beräkningar som tar hänsyn till skillnader i prisnivå mellan länder användas. I artikeln redovisas metoderna för beräkning av köpkraftsparitet (PPP), hur köpkraftspariteter kan användas och hur de inte bör användas. PPP-korrigerad bruttonationalprodukt som tillväxtmått över tiden bör användas med försiktighet.

Bland politiker och ekonomer finns ett stort intresse att kunna jämföra det egna landets allmänna ekonomiska välstånd både över tiden och med andra länder. Tillväxten i ekonomin redovisas vanligen med nationella tidsserie-data för bruttonationalprodukten (BNP), fastprisberäknade med lämpliga prisindex. Internationella volymjämförelser i termer av BNP per invånare ställer andra krav på tillväxt-

analys. Det grundläggande synsättet bakom framtagning av jämförbara volymmått är att använda jämförbara priser och utgifter. Detta innebär att definitioner och mätningar av BNP är likvärdiga i de olika länderna och att BNP justeras med en gemensam valuta för omräkning av nationella priser som likställer ländernas köpkraft¹. De två första villkoren uppfylls genom att BNP definieras i enlighet med ESA 95². De två sista kraven uppfylls genom framtagning av köpkraftsparitetsindex.

Köpkraftspariteter har flera användningsområden – till exempel att jämföra BNP-nivån per innevånare, ekonomi-

¹ Den konverteringsvaluta som används är Purchasing Power Parities Standard, PPS.

² System for National Accounts 1993 och sin svenska motsvarighet Europeiska Nationalräkenskapssystemet 1995, ENS1995.

ernas storlek eller produktiviteten per sysselsatt. En annan användning för köpkraftsparitet är att jämföra de relativa prisnivåerna mellan länderna.

En viktig användare är Eurostat (EU:s statistikbyrå). Europeiska Kommissionen använder en fjärdedel av sin budget på strukturfonder, vars syfte är att utjämna olikheter mellan regioner inom EU. Köpkraftskorrigerad BNP per invånare utgör ett mått på hur pengar fördelas inom de olika efter-satta EU regionerna.

Köpkraftsparitet och växelkurs som jämförelsevaluta

Innan köpkraftsparitetsindex kom till användning tillämpades växelkursen för en nationell valuta mot en gemensam valuta som jämförelsevaluta (nominell växelkurs). Växelkursen uppfyller kraven om en gemensam valuta, men den avspeglar inte de faktiska skillnaderna i prisnivå länder emellan.

Köpkraftspariteten (real växelkurs) är i sin enklaste form en uppsättning av relativa priser¹ för en standardiserad korg av varor och tjänster från olika regioner eller länder, det vill säga kvoten mellan de belopp i respektive lands valuta som behövs för att köpa identiska varor eller tjänster i respektive land. För att beräkna PPP för till exempel en Coca-cola mellan Sverige och Norge ställs priset i Sverige mot det pris Coca-cola har i Norge: 15 kronor i Sverige och 10 norska kronor i Norge. Pariteten blir då $15/10 = 1,5$. Den reala växelkursen fastställs av vad man faktisk betalar.

Beräkningen av paritetstalen sker i tre steg. Först bestäms prisrelationerna för varje basgrupp av varor och tjänster med hjälp av de insamlade priserna. Sedan beräknas medeltal för prisrelationerna, vilket ger ovägda paritetstal för varje basgrupp. Slutligen vägs paritetstalen för basgrupperna samman genom att dessa viktas i enlighet med fördelningen på olika varor och tjänster så som det avspeglas i BNP:s användningssida. Detta ger viktade paritetstal för varje kategori av varor och tjänster på alla aggregeringsnivåer upp till hela BNP.

Köpkraftsparitetsstandard (PPS) är en real växelkurs som används för att räkna om ekonomiska indikatorer som är uttryckta i nationell valuta till en artificiell gemensam valuta. Denna valuta likställer köpkraften för olika nationella valutor med varandra. Värden för resursanvändning omräknad med växelkurserna förblir i allt väsentligt *nominella värden*, medan omräkning med hjälp av paritetsstal eller prisindex resulterar i *reala värden*.

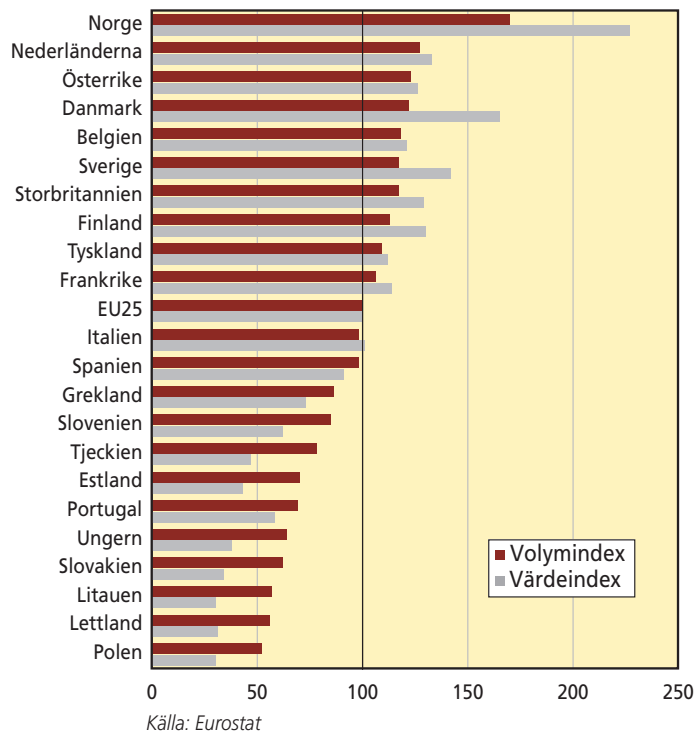
Två mått för BNP per invånare: värdeindex och volymindex

Köpkraftsjusterad BNP per invånare beräknas från BNP:s användningssida och ger förädlingsvärdet av ett lands samlade produktion (BNP) uttryckt i löpande priser i nationella valutor. När det räknas om till ett volymindex med paritetstalen, kommer jämförelsen att återspegla enbart volymskillnader mellan länder vid en given tidpunkt. Däremot återspeglar

BNP omräknad med den rådande växelkursen inte bara skillnader i kvantiteter utan också skillnader i prisnivå (värdeindex). Det är ekvivalent med det redovisade enskilda landets BNP i nationell valuta.

BNP per invånare 2007, EU25=100

Volymindex och värdeindex. Uppgifterna är en prognos

I diagrammen syns tydligt att låginkomstländer, som Grekland, Polen och de baltiska länderna samt Ungern visar en större skillnad i BNP per invånare enligt båda måtten jämfört med rikare länder eller höginkomstländer som Norge, Nederländerna, Österrike med flera. Skillnaden mellan BNP, uttryckt i nominell växelkurs, minskar om BNP justeras med köpkraftsparitetsindex eftersom detta eliminerar prisskillnaderna mellan länderna.

En undervärderad nationell valuta leder till en underskattning av produktionsvolymens faktiska storlek, medan däremot en stark eller övervärderad valuta kan leda till att "blåsa upp" BNP-volymer i förhållande till andra länder.

Norge sticker ut, eftersom det är ett typiskt exempel på ett land som har ett stort export beroende av en produkt, olja. Om t.ex. oljepriset ökar kraftigt, under förutsättning att allt annat är oförändrat, kan vi teoretiskt sett säga att oljepriset påverkar exportinkomsterna i landet som i sin tur leder till ökning av BNP i löpande priser och vice versa.

I tabellen nedan visas ett räkneexempel på hur man kommer fram till de olika resultaten för år 2005 av en PPP-justerad BNP som volymindex – och en växelkursjusterad BNP per invånare som värdeindex där EU15=100.

¹ Detta kan skrivas enligt följande $P_{SE} = e * P_{\epsilon}$. P_{SE} är Sveriges prisnivå, P_{ϵ} är prisnivån i euroområdet och e är den nominella växelkursen som skulle behövas för att kunna inhandla samma varor och tjänster på hemmamarknaden som inom euroområdet i euro.

Räkneexempel för volym- och värdeindex

	EU25	Sverige
1. PPP (1PPS=Svenska kronor)	1	10,98
2. Valutakurs (1 EURO=Svenska kronor)	1	9,28
3. Antal invånare (tusental)	461 821	9 047
4. Nominell BNP i svenska kronor (miljoner)	–	2 670 547
5. Nominell BNP i EURO (miljoner) (4./2)	10 852 803	287 706
6. BNP volym i PPP (miljoner) (4./1)	10 852 803	243 235
7. Nominell BNP per inv. i Euro (miljoner) (5./3)	23 500	31 900
8. BNP volym per invånare i PPS (miljoner) (6./3)	23 500	26 900
9. Värdeindex per invånare EURO	100	136
10. Volymindex per invånare	100	114

Anmärkning: Värdeindex per invånare = $(31\ 900/23\ 500) \cdot 100 = 136$.
 Volymindex per invånare = $(26\ 900/23\ 500) \cdot 100 = 114$. Resultatet avser år 2005 publicerad av Eurostat i december 2006. Det förekommer ett avrundningsfel p.g.a. flera decimaler.

En rangordning av länderna efter BNP per invånare kan ge ett missvisande bild över det ekonomiska välståndet. Skillnaden i belopp mellan två på varandra följande nivåer är i allmänhet liten vilket innebär att osäkerheten i skattningarna får betydelse för rangordningen. Både Eurostat och OECD rekommenderar i stället en indelning av länderna i grupper.

Eurostat och OECD grupperar länder i olika intervall mellan låginkomst- och höginkomstländer¹. Sverige tillhör gruppen hög- medelinkomstland som motsvarar en BNP per invånare mellan 100 och 119 (det redovisas inte).

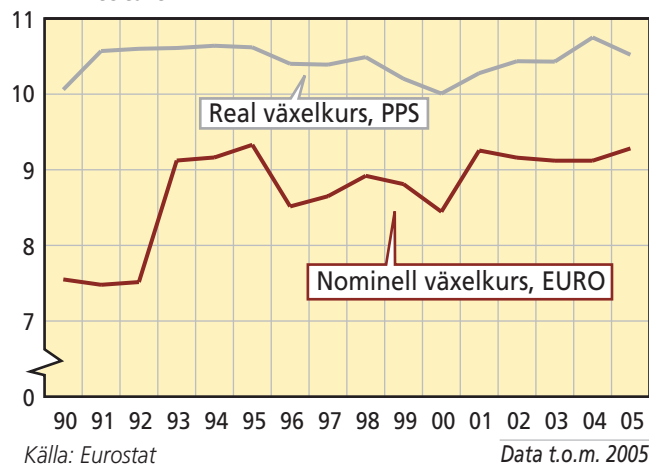
Relationen PPP och växelkurs ger prisnivåindex

Ett annat sätt att använda köpkraftspariteter är att jämföra de relativa prisnivåerna mellan länder (prisinivåindex). Detta definieras som kvoten mellan paritetstalet och växelkursen och talar om hur många enheter av den valda jämförelsevalutan som behövs för att köpa samma mängd varor och tjänster i respektive land. Däremot visar det inte hur långt inkomsterna räcker för landets egna innevägnare.

I exemplet ovan med den svensk-norska Coca-cola där köpkraftspariteten var 1,5, divideras detta tal med vad en norsk krona kostar på ett växlingskontor. Vi antar att vi betalar 123 svenska kronor för 100 norska kronor. Den nominella växelkursen är således $123/100 = 1,23$. Prisinivåindex får vi då genom att dela talen med varandra: $1,5/1,23 = 1,22$ (*100). Det betyder att Sverige är 22 procent dyrare än Norge i fråga om just denna burk Coca-cola på 33 cl.

I de följande två diagrammen redovisas utvecklingen av Sveriges nominella växelkurs mot euron, den reala växelkursen enligt PPP samt prisnivåindex för Sverige under perioden 1990–2005. Den nominella växelkursen visar som synes stora variationer över tiden samtidigt som den reala växelkursen är relativt konstant.

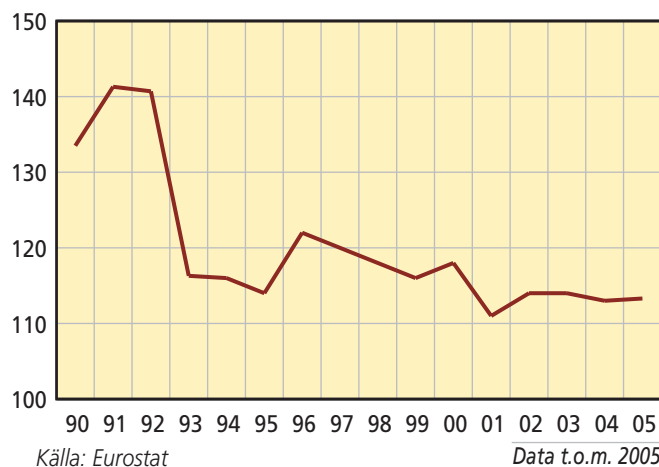
Nominell och real växelkurs för Sveriges BNP totalt

Vid tolkningen av prisnivåindex bör hänsyn tas till hur mycket den nominella växelkursen har påverkat prisnivåindex. Om till exempel den svenska kronan blir svagare i förhållande till euron blir prisnivåindex lägre och vice versa.

Prisinivåindex för Sverige

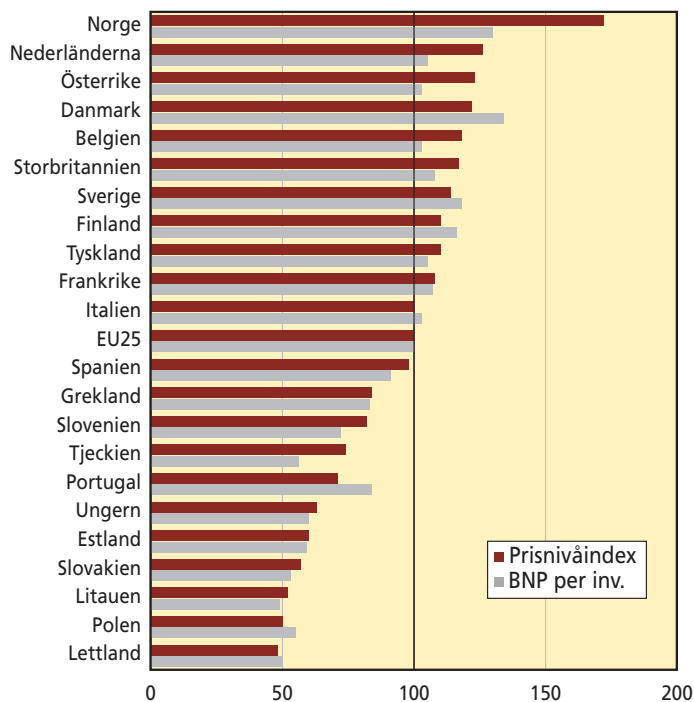
BNP totalt. EU15=100

Vid jämförelse av de båda diagrammen bör, vid tolkningen av prisnivåindex, hänsyn tas till hur mycket den nominella växelkursen har påverkat prisnivåindex. Om till exempel den svenska kronan blir svagare i förhållande till euron blir prisnivåindex lägre och vice versa.

¹ "Purchasing power parities – measurement and uses". Statistics Brief OECD March 2002 No.3. Eurostat – OECD Methodological manual on purchasing power parities. 2005 Edition.

BNP per invånare och prisnivåindex, 2005 EU25=100

Källa: Eurostat

Prisnivåeffekten är särskild tydlig för låginkomstländer där växelkursen överstiger landets paritetstal vilket ger en relativt låg prisnivåindex och vice versa (se diagram ovan). Det finns flera skäl varför länderna visar olika prisnivåer – ett viktigt sådant är produktiviteten. Såväl nivån på produktiviteten som ökningstakten skiljer sig påtagligt mellan olika länder. Det finns också branschvisa skillnader mellan olika varor och tjänster (handelsvaror och icke-handelsvaror). Länder med hög produktivitet för handelsvaror tenderar att få högre prisnivåindex och högre BNP per invånare än länderna med låg produktivitet.

Prissättning av icke-handelsvaror sker på den inhemska marknaden och av handelsvaror på den internationella marknaden. Priserna på handelsvaror är känsliga för växelkursförändringar medan icke-handelsvaror (till exempel sjukvårdstjänster och frisörtjänster) är arbetskraftintensiv och dess prissättning sker i landet och arbetskraften är billigare i låginkomstländer. Detta leder till billigare varor och tjänster och därmed lägre prisnivåindex och lägre BNP per invånare jämfört med höginkomstländer.

BNP jämförelse över tiden: i löpande respektive och i fast PPP

Redovisning av ekonomisk tillväxt i ett land sker vanligen med BNP i fasta priser eller BNP i fast PPP. Köpkraftsjusterad BNP per invånare redovisas både i löpande PPP och fasta PPP för internationella volymjämförelser. Löpande PPP innebär en årlig uppdatering av både köpkraftsparitetsindex och BNP: s uppgifter. Dessa resultat bör tolkas enbart som skillnader i BNP volym mellan länder vid ett visst år eftersom köpkraftsparitetsindex inte är jämförbart mellan perioder.

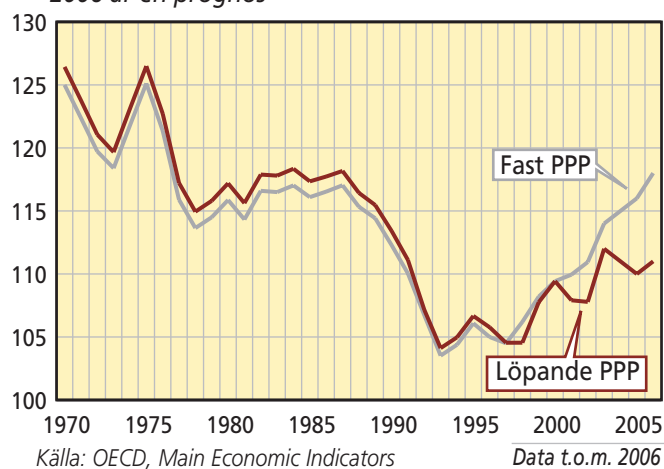
Ett sätt att komma runt problemet är att använda köpkraftsjusterad BNP för jämförelse både över tiden och mellan länder genom att använda ett års pris- och utgiftsstruktur som bas för att sedan extrapolera PPP för de andra åren. Det innebär att den relativa volymutvecklingen mellan länderna behålls. Beräkning av volymutveckling på BNP-nivån sker med hjälp av den relativa inflationstakten för varje land, den så kallade implicitdeflatorn¹. En tidsserie med fast PPP är en köpkraftjusterad BNP och är analogt med fastprisberäkning. Diagram nedan visar Sveriges BNP per invånare i både fast och löpande PPP där år 2000 är basår.

Köpkraftsparitetsindex är konstruerad för att kunna göra jämförelser mellan länder eller regioner vid en given tidpunkt, medan de prisindex som används för fastprisberäkning av BNP är avsedda att jämföra den inhemska prisutvecklingen över tiden i ett land. Urvalen av varor och tjänster i de båda fallen är olika eftersom den första ställer krav på att maximera jämförbarhet av varor och tjänster mellan länder vid ett valt år, medan den andra ställer krav på att maximera jämförbarhet och representativitet mellan olika perioder i ett land.

Båda metoderna ger ett mått på förädlingsvärdet av ett lands samlade produktion över tiden och används för att redovisa *den ekonomiska tillväxten*. Det finns begränsningar i tolkningen av dessa mått. Allmänt kan sägas att de gäller under förutsättning att det inte händer något märkbart i ekonomierna. Exempelvis kan priser för export eller import förändras markant eller också kan det ske stora förändringar i de olika ländernas BNP-struktur. PPP-beräkningar över tiden med denna metod kan inte fånga dessa förändringar och därmed kan de ge en missvisande bild av utvecklingen i ekonomierna. OECD rekommenderar användning av fast PPP vid en jämförande tidsserieanalys av ekonomisk tillväxt.

BNP per capita för Sverige 1970–2006

Löpande och fast PPP. OECD30=100. 2000 är basår. 2006 är en prognos

Källa: OECD, Main Economic Indicators

Data t.o.m. 2006

Kontaktperson: Angelica Arellano, 08-506 947 33

¹ Implicitdeflatorn är BNP i löpande priser dividerad med BNP i fasta priser.

Bruttoregionprodukten

Bättre mått på regional tillväxt

Bruttoregionprodukten (BRP) är den regionala motsvarigheten till bruttonationalprodukten (BNP). I december 2006 presenterade SCB för första gången uppgifter om volymförändring på regional nivå, i form av länsvis volymförändring för BRP. Volymförändring är ett traditionellt mått på ekonomisk tillväxt och publicering av regionala volymförändringstal innebär en klar förbättring när det gäller att mäta regional tillväxt. Tidigare publicerade SCB statistik över förändringen för BRP enbart i löpande priser. Jämförelser i löpande priser innebär att såväl prisförändringar som volymförändringar påverkar siffrorna. Genom att rensa bort prisförändringen erhålls volymförändringen

Denna nya statistik omfattar uppgifter om årlig volymförändring för BRP på länsnivå för perioden 2000–2004. Deflateringen har gjorts länsvis och med en branschuppdelning på ungefär 45 branscher. Någon regional prisstatistik finns emellertid inte att tillgå, utan alla prisindex är nationella. Beräkningarna vilar därför på ett underliggande antagande om att prisutvecklingen för en viss bransch är densamma över hela landet. För ett givet år är skillnaderna i volymförändringstal mellan olika län därför en direkt avspeglning av att länen har olika branschstrukturer och olika branschutvecklingar.

Högst tillväxt i Örebro län

Den kraftigaste volymförändringen för BRP under perioden 2000–2004 hade Örebro län (+15,1 % totalt för perioden), närmast följt av Hallands län (+14,6 %) och Blekinge län (+13,9 %). Svagast volymförändring uppvisade Västmanlands län (+0,6 %), Kalmar län (+2,4 %), Jämtlands län (+4,4 %) och Jönköpings län (+4,7 %).

Av de tre storstadslänen noterade Stockholms län (+11,2 %) den kraftigaste volymförändringen för perioden 2000–2004, men även Västra Götalands län (+9,9 %) uppvisade en stark utveckling. Skåne län (+7,4 %) hade en något svagare volymförändring och placerade sig under riksgenomsnittet.

Den starka volymutvecklingen 2000–2004 för Örebro län förklaras främst av en mycket kraftig tillväxt under 2004.

SCB planerar att presentera en betydligt längre tidsserie i december 2007. Målsättningen är att då kunna publicera länsvisa volymförändringstal för BRP för perioden 1993–2005. Detta skulle vara en klar förbättring eftersom materialet lämpar sig bäst för analyser som sträcker sig över en längre tidsperiod. Ett läns volymförändringstal för ett enstaka år bör däremot tolkas med viss försiktighet.

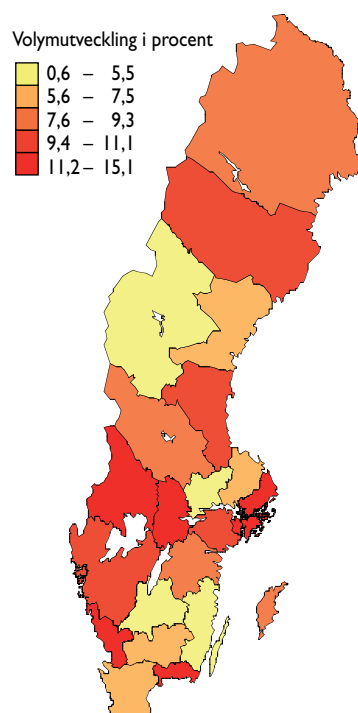
En utförlig presentation av resultaten för BRP-beräkningarna finns i *Statistiskt meddelande NR13SM0701, Regionala räkenskaper 1993–2004*.

Procentuell volymförändring för bruttoregionprodukten per län 2000–2004

Länskod	Län	2001	2002	2003	2004	2000–2004
01	Stockholm	1,6	3,9	0,7	4,5	11,2
03	Uppsala	4,0	1,7	1,0	-1,1	5,7
04	Södermanland	1,1	0,0	1,7	6,3	9,4
05	Östergötland	1,0	3,2	-1,0	4,2	7,6
06	Jönköping	-1,0	0,0	0,4	5,3	4,7
07	Kronoberg	-0,2	0,3	0,5	6,6	7,3
08	Kalmar	-1,3	1,4	2,4	-0,1	2,4
09	Gotland	3,0	2,9	1,6	1,4	9,2
10	Blekinge	-4,3	5,3	5,2	7,4	13,9
12	Skåne	1,4	1,2	1,5	3,1	7,4
13	Halland	3,3	4,1	2,9	3,6	14,6
14	V. Götaland	2,3	0,2	3,8	3,3	9,9
17	Värmland	0,7	4,2	2,4	3,5	11,2
18	Örebro	1,2	3,3	0,1	10,0	15,1
19	Västmanland	-3,7	2,1	-1,3	3,7	0,6
20	Dalarna	0,1	1,1	2,1	4,7	8,2
21	Gävleborg	-3,8	3,4	2,0	7,8	9,4
22	Västernorrland	2,2	-1,5	1,7	3,2	5,6
23	Jämtland	1,0	-2,4	1,1	4,7	4,4
24	Västerbotten	0,4	-0,3	4,3	5,5	10,2
25	Norrbottnen	0,1	-0,2	4,1	4,6	8,7
99	Extra-region ¹	-5,0	-5,9	17,8	-2,2	3,0
	Totalt	1,1	2,0	1,7	4,1	9,2

Källa: Nationalräkenskaperna

BRP per län, volymförändring, 2000–2004

Kontaktperson: Henrik Nyman, 08-506 945 96

¹ Delar av det ekonomiska territoriet vilka inte direkt kan knytas till en enskild region, t.ex. ambassader och konsulat.

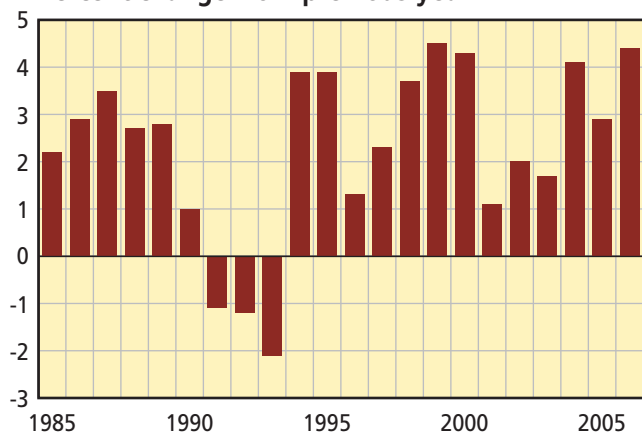
Summary

GDP growth at a very high level

The economy grew stronger in 2006 and GDP growth was at one of its highest levels since the 1970s. Optimism rose in the Swedish economy, causing an increase in consumption and investments as employment grew. Household consumption expenditure and gross investments both contributed by 1.4 percentage points to GDP growth, while net exports contributed by 1.2 percentage points.

The alternative method for calculating contributions to GDP growth, where demand components are import-adjusted, shows that exports, as with last year, are most important for GDP growth. In 2006 exports contributed to the major part of GDP growth, or 2.5 percentage points.

Gross domestic product 1985–2006 Percent change from previous year

Source: National accounts

Strong foreign demand continues to positively affect Swedish exports. A global growth rate of approximately 5 percent and growth in the Euro area of close to 3 percent gave a continued demand for Swedish goods and services. During the fourth quarter, merchandising contributed more to GDP growth than any previous quarter.

The manufacturing industry showed strong development in 2006, but retail and trade were equally strong during many years in the late 1990s and early 2000s. During this year, the production of goods and services has grown at approximately the same rate. Services were stronger during the spring while goods production increased during the latter part of the year. A country comparison of productivity in the OECD area shows that, during the period 2001–2006, Sweden had the highest annual average productivity growth rate in the OECD area of 3 percent.

Growth in investments strengthened by the end of last year. Investments contributed the most to GDP growth during the fourth quarter. The present rise in gross investments is, in a historic perspective, both strong and persistent. The rise in investment has been constant for three and a half years and amounts to close to 30 percent, which is considerably stronger than the previous investment upturns. The investment ratio, measured as gross investments as a share of GDP, rose to 17.9 percent in 2006. This is the highest level since 1992 and close to the long-term average of 18.5 percent.

Household consumption expenditure rose faster than income, which resulted in a fall in the savings ratio to 8 percent of disposable income. Higher employment and expectations of increased incomes are the probable causes behind this development. The fact that 2006 was an election year led to a higher level of government consumption. Employment and investments in the public sector increased during the year.

During the fourth quarter, premium pension savings (PPM) were transferred from the government sector to the private insurance sector, in accordance with an EU decision from 2004. This has put some focus on the financial surplus in the government sector. The connection between financial savings and government debt is analysed from a statistical perspective. An arithmetic example shows how government debt will develop under different assumptions of GDP growth and different levels of surpluses.

The concept of purchasing power parity (PPP) is used to compare the economic situation and development in one country to other countries. Using PPP and the exchange rate, a price index can be calculated that shows differences in comparative price levels between countries. High productivity countries tend to have a higher comparative price level and higher GDP per capita than low productivity countries.

Gross regional product (GRP) is GDP by region. Volume growth for GRP was for the first time presented on a regional level in December 2006. During the period 2000–2004, Örebro region has shown the strongest growth, followed by Halland and Blekinge.

Ansvarig utgivare:

Gunnel Bengtsson

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Leif Munters, redaktör	08-506 945 09
Monica Nelson Edberg	08-506 945 66
Bo Bergman	08-506 945 42
Hans-Olof Hagén	08-506 944 66
Vera Norrman	08-506 943 04
Bo Sandén	08-506 946 94
Tomas Thorén	08-506 941 46
Olle Djerf, konsult, SCB	08-35 44 27

Medskribenter:

Angelica Arellano, nationalräkenskaper
Ann-Marie Bråthén, nationalräkenskaper
Henrik Nyman, nationalräkenskaper
Raitis Sedlenieks, arbetsmarknad
Alex Teterukovsky, statistiska metoder
Michael Wolf, nationalräkenskaper

Grafisk form och webbpublicering:

Monica Andersson	08-506 943 62
Arne Orrgård	08-506 950 73

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: fornamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv

ISSN 1653-3828

URN:NBN:SE:SCB-2007-A28ST0701_pdf(pdf)